

מפורסלת ממדינות אלה, שצגיגתן בנפרד תודעת אונסק"פ ותודרכו כחלבה.³ על כמה שהתערב שבידנו מלמד, הבריטים היו היוזמים שניסו להשפיע על מניין הנציגים לועדה, וללא הצלחה,⁴ פירשו של זכר הנו שחברי ועדת אונסק"פ נבחרו באורח חופשי מטעם מדינותיהם. זאת ועוד, אישיותם של הנציגים וההתנהגותם שישו אחים מהם במהלך התקרה היחידה והידועה שהתקיימה שלה מעידים כי רוב רובם של הנציגים, להוציא את נציגי הווד ואוד, ואולי גם הנציג ההולנדי בלומס,⁵ נהנו ממידת רבה מאד של עצמאות במהלך התקירה. עובדה זו מעניקה חשיבות רבה להיקף אישיותם ועמדותיהם של חברי הוועדה אשר לאחד.

אוסטרליה שגברה לועדה את גי'וז' הוד, יתץ בכיר במשרד-החוץ האוסטרלי, שמואל קורם לכו הפקידים דיפלומטיים. בכירים, בעיקר 'כלונדון'. הוא היה דיפלומט מנוסה, בעל מוח חריף והבנה מעשית. הוד היה יו להלוטני לשאלה האליצוראלית, ולכל הנראה גם לא מודרך בהלכה על-ידי משרד-החוץ שלו. בחיליה היה מסויג, אך במשך הזמן הפך לידידותי.⁶ סגנו של הוד, סמואל אשיר, היה אדם צעיר, קל-דעת במקצת, שורש ניסיון מסוים כששירת בנפרד האלים לענייני הנלקנים. נאמר עליו כי הוא מקורב לשר החוץ אואט, ולפיכך נחשב מאדם שהקשר שלו עם הממשלה בקנברה היה טוב יותר מן הקשר של הנציג הבלגי עצמו.⁷

קנדה ייצגה על-ידי אוונא דאנו, שופט בוח המשפט העליון של קנדה. לדאנו ייצג שם של אדם ישר ללא רבב, רחב-אפקים, אינטלנטי, וליברל על-פי יצמקת עולמו. הציונים רחשו כלפי מדה רבה של יראת-כבוד, שגבלה לעתים בתשע. בהדגה החתומה היוזמים, ובמיוחד קישור קרובים בניו לבן דוד והורכין. סגנו של דאנו, ליאו מיריאנו, קטני צרפתי, היה דיפלומט מקצועי בעל ידע מסוים בנושא המזרח התיכון.⁸ נציגה הבלגי של ציכומלובמיה היה קארל לסיצקי - דיפלומט מקצועי בעל רקע משפטי; אדם מחונן, הודי והסגן, בעל נסיה לחזור לפשרה בכל נושא שבו

- ראה שגריי בריטניה במונטריאול אל משרד החוץ, P.R.O., F.O., 16.5.1947.
- ראה שגריי בריטניה במונטריאול אל משרד החוץ, P.R.O., F.O., 16.5.1947.
- ראה שגריי בריטניה במונטריאול אל משרד החוץ, P.R.O., F.O., 16.5.1947.
- ראה שגריי בריטניה במונטריאול אל משרד החוץ, P.R.O., F.O., 16.5.1947.
- ראה שגריי בריטניה במונטריאול אל משרד החוץ, P.R.O., F.O., 16.5.1947.
- ראה שגריי בריטניה במונטריאול אל משרד החוץ, P.R.O., F.O., 16.5.1947.
- ראה שגריי בריטניה במונטריאול אל משרד החוץ, P.R.O., F.O., 16.5.1947.
- ראה שגריי בריטניה במונטריאול אל משרד החוץ, P.R.O., F.O., 16.5.1947.

15-10-47

ועדת אונסק"פ וחקירתה

1. הרכב הוערה נוהלי עבודתה

(א) הרכב ועדת אונסק"פ

ארץ-ישראל למדת ועדת-חקירה הייתה. במרוצת תקופת המנדט פקד את הארץ ועדת חקירה אחדת, אך ועדת אונסק"פ הייתה, מכל הכוונות, ניסיון חוש בתולדות ארץ-ישראל; שוב לא ועדת-חקירה ברישית הממנה מטעם השלטון בלונדון, אלא ועדה בינלאומית שהייתה אחראית בפני ממש בינלאומי. וכשם שוועדת החקירה האנגלו-אמריקנית הייתה אחת להסכמה של בעיית ארץ-ישראל מבפני בריטיה לבפני אנגליה-אמריקנית, כן סימנה ועדת אונסק"פ את המקעמה של אשאלת ארץ-ישראל מהווה הבריטית-אמריקנית המפרכתה לכעיה ברי-לאמית.¹

אחת-עשרה המדינות שנבחרו להרכיב את ועדת אונסק"פ ייצגו האמנה את אחת-עשרה והאי-אם. להוציא את גוש המדינות הערביות המעצמות הנדולות. הרכב זה נראה לעינינו סביר, אך לא מעבר לה. על-פי ניהול עמדותיהן של המדינות בעצרת הלי' לטה' לקהיה כי אורוגואי, גואטמלה, ציכומלובקיה ופרנקשו קי פרדצ'ליני, הודו ויונגסולניה חליה לעומדת, וניחז להשפיע עליהן לכאן או לכאן, יש להניח כי הציונים היו אופטימיים יותר אילו ידעו את התגובה הבריטית להרכב הוועדה. הבריטים חששו ביותר מקכונות המדינות שהתמנו על-ידי העצרת. ולא חסכו במאמצים לחקן את הדרכ באמצעות מינוי אנשים הנתונים להם. עיקר המפגול הבריטי במדינות אמריקה הלטינית, הממנה הייתה למעט את הכרתם של גארסיה-גראנדוס (יבנה טרבייט'יטי') מגואטמלה ושל פברגאס (יחזון בייטס של הציונים) מאורוגואי, ולקביא ליי בהירתו של לאוואל מפלו?² ניסיונות אלה עלו בתוהו, והבריטים נאלצו להסתפק בתכונות

- ראה חוקי של אבו, Impressions of the Special Assembly of the United Nations, הוצרכה מטוריית Organization on Palestine Problem, 14.5.1947. ארץ 5365/525; הוצרכה מטוריית יחודי ראה בתוכי של הארי שפרא מטוענת היתרונות הציונית (15.5.1947). גהמ"ד 16/7268/93.03 או בסקירתו של שרת בהנהלת הוועדה בירושלים (15.6.1947). ארץ 4851/25.
- סיר א. קאדונו אל משרד החוץ, P.R.O., F.O., 14.5.1947.

מאזסמלה לבין פברגאס מארדוגאני. שניהם נזלו בהשקפת עולם ליברלית-דמוקרטית והיו בעלי מזג סוער ורגשני. המלכה שלהם בעיני הציוני הייתה אמציונלית ונטולה פשרות. הנציג הפראנזי, גארסיה סאלאואר, היל בעל מזג אחר - שתוקן, נמל סנימניסטים ובעל היינון בהיר וחריף.¹⁶ הנציגים האחרים, ג'ורדל ח'אמן מהזר האטומאס מארני, עניינו את הציונים אך מעט. הראשון היה יחסית כביר בן העדה המוסלמית, ואילו חבריו היה דיפלומט והיו שלקת חלק עליו לקרי בצורת המיחות של הא"מ.

במבט כולל, האנשים שהרכיבה את ועדת אונסק"פ היו קבוצה עם קווי דמיון ברבים. לכלי, עד כמה שאפשרי רמיזו, בין-נציגים ששוגרז מאחת-עשרה מדינות בה שונות. לא נמצא נציגים אף מדינת בכרי. באמת (להוציא אולי, את הנציג ה'ונגולנד'י) וגם לא אנשים שהיו מעורבים באחד-ישיב. בענייני ארץ-ישראל, ארץ-ישראל כסוגיה אנשי משפט יישוב להמומד עמך - וגם הלוקם של דיפלומטים המקצועיים לא נפקו. אך החשוב מכול היה קדאפי מושחק לחלק נזיל של הנציגים - אי-החלטה שלום. היה יסוד לקוות כי תבורר ונ מציא מקומת יריה מסקנות כלתי-החליות ותפרוץ נהרץ.¹⁷

(ב) קביעת נורחלי העבודה של ועדת אונסק"פ
מכריחות ומל אוח, נומכות הדין, שוויין המעמד והרחבת החקירה למתנת הקוראים - אלה היו הנשאים שהעסיקו את הציונים בשלבים הראשונים והאחרונים של ועדת אונסק"פ.

ניסיונם של הציונים עם ועדת חקירה לימד אותם כי למפוררות לסגל של הועדה נדרש חוכמה רבה ביותר, אם לא מברעת, לגבי הנשאות החקירה, ובפרט במקרה של ועדה זו, שתכריח באו מאיצות רכות. הללו, לא היה להם ניסיון קודם בענייני ארץ-ישראל, ולפיכך נאלצו, בשל לוח הזמנים הדחוק, להישל דיווחשבונו תוך זמן לא רב. מינויו של הטיני וקסור הז למזכיר הועדה שונה לציונים לרצון המפג מלכם הששות. הוא היה דיפלומט והיך, שפאטוריו היו להחליט והציונית. מחציו מקרב הציונים ידעו לטפר כי התייחס באהדה לבציה והחזית במישר התמסרטר, אך היה מסויג ביותר כאשר להיבטים הפוליטיים של הסוגיה נדרש כפריברטיו.¹⁸ היה של הן, ראלף באנץ', היה נר לחלוטין לציונים אך הוא המלכ מהר כדמות הדומיננטית במזכירות הועדה. הייתה זו אמנם התחזקות הראשונה של באנץ', לשאליו-האויציונאלי, ואף-על-פי כן הוא הפך בתוך זמן קצר מאוד, לבקר ומומחה בנוכחי. שכלי וזחריף, מהירה ומיסותן, כושנו לגשר בין עמדות מנוגדות ולתווך בין מתנגדים יחד עם כושר ניסוח מעולה. עשאוהו לזמות מרכזית בחקירת הועדה ונחויבר הדיווחשבונו

16. ד. חורבניץ, בשליחות מדינת גולדת, עמ' 194-195, 205-204. An Eban, *Amabhogoly*, p. 77.
17. ראה הערכה של אבא אבן (ד' 77) *Amabhogoly*, p. 77.
18. פאנפופוטר, 22.6.1947, ג'י'א, אף השות וג טרדה שונה של כתיב (ליד-חזשבוח אל ההלה המוכרות, 22.5.1947, ג'י'א, 25/5/1947).
19. ראה כתיב אל גולדמן, 13.9.1946, ג'י'א, 25/5/1947, והי' אל חכיר ההלה הטוכנת, 22.5.1947, ג'י'א, 25/5/1947.

עם. מעמדו הפוליטי בציונולוגיקה היה רעוע, הוא היה מרחאג ביותר לזוג עמדתו האישי-מיואז המלוגניקי הנקה לו רגישות גבוהה ביותר לכל הנשאו של חלוקת מדינתו.⁹ יחסיו עם הציונים היו כחחילה מאופקים, אך השתפרו במשך הזמן. לעומת זאת ברוחם כי הוא קיים קשרים הדוקים עם הפרויסים והבסיס לזוג המכה בהנהגתם.¹⁰ עוררו של ליסיאקי, ריכארד פר, שנה בארץ-ישראל פשפשים אחרות היה מעורה. בהחיות האזור.¹¹ יונסולכרי יצגה על-ידי יורה בריילי, מנהל המחלקה הפוליטית במשרד החוץ היונסולכרי, הציונים ידעו עליו מעט מאור, ועיקר מגיעיה היו עם סגנו, לראור סימיק, משפכן, שהיה מסויג במקצת, אך ישר ונכונאך דידוחי.¹² הציונים והאמצו כמייחוד, ל'הלה על קונקנו של נציג שוחיה, אמול סאנדרסטרם, משום תפקיד המפחה שלו כיושב-ראש הועדה. סאנדרסטרם היה שופט עליון לישעבר, איטי במחשבה ובידבור, עצור וקר-מזג, אך דייקן ונצמא מאר במחשבה ובעשיה. הוא היה חסר מודע-קדע קודם על סוגיית ארץ-ישראל ובעיות העם היהודי, מזוג המאופק ומגירורו עוררו בראשונה הששות בקרב הציונים (אשר דאגו בשל נהרו נוסף ביוגורפיה שלו - היוחו שופט בטריונול) חכיר-לאומי במערים לאחר מלחמת העולם הראשונה, אבל במהלך עבודתה של הועדה התגלה להם, לדוחותם, קדאפי אחר של היושב-ראש - רגישות גדולה לבעיות אנשויות.¹³ חשיבות רכה נהדעה גם לאישיותו של סגור-נציג השותף פאל מוחו. מוחו היה דיפלומט מקצועי ששירת שנים רבות במורה וזכרונותיו בעניי הציונים היה דבר-מה מזור ומעורר חשד באישיותו, אך ממור וזכרונותיו מסתבר כי יחסו לענייני הציוני היה אוחר ורפא, כערך שכלפי הערבים היה יחסו שלילי.¹⁴

והוללרים שליוו לוועדת אונסק"פ שני פקידים קולוניאליים בדימוס. הנציג הבכיר, ניקולאס בלום, עשה שנים רבות בהורו ההולנדית בתפקידים אזרחיים-טריוניים ומשפטיים. הוא השתחל להימנע מכל מעג כלתי-אמצעי עם הציונים, לכל יאשנבו-מואפניס. סגנו, אי-שפיץ, היה בעבר משול סמאטרה, המרשמתם של הציונים, התקלויים, שנעמשו עם כלום ושפיץ, הייתה שהם אוהדים את העניין החוקרי ומגלים התענינותו בענייני העקוריים.¹⁵ הנציגים הולנדיים-קולוניאליים היוו קב' שניים מחכיריהם האירופאיים עד שיש לראותם בקבוצה בפני עצמה. הלי' דמיון רב בין גארסיה-גראוסוס

9. ראה ד. חורבניץ, בשליחות מדינת גולדת, עמ' 194, 229. ע. נתקן, בייחה המאבק הציוני, עמ' 275-276, חיקי ארצ'ים, 525/5374.
10. ראה ה. מקפיל אל א. סארגזנס, 24.5.1947, F.O.3716/17/E.400.
11. מ. כתיב אל חכיר ההלה המוכרות, 27.5.1947, ג'י'א, 25/5/47.
12. ד. חורבניץ, בשליחות מדינת גולדת, עמ' 194 א. לוריא אל ל כתיב, 19.6.1947, ג'י'א, 93.03/2270/13.
13. ראה ד. חורבניץ, בשליחות מדינת גולדת, עמ' 193, *Amabhogoly*, p. 193.
14. 993 פראנץ כ' אל א. לוריא, 29.5.1947, ג'י'א, 29.5.1947, 25/5/5714.
15. ראה פראנץ כ' אל א. לוריא, 8.7.1947, ג'י'א, 8.7.1947, 27.5.1947, S. Pearson, *Mediation and Assisiation*, pp. 264-5.
15. ראה ד. חורבניץ, בשליחות מדינת גולדת, עמ' 193, ההסתודרות הציונית בהולנד אל הטוכנות החיות, 30.5.1947, ג'י'א, 30.5/5963.

הראשונים של דיוני הוועדה המגלה כמנוסה ומעשי שבין חוגברים: תקדירי קציני-דקיסור יצמטמו לנוכחות כשינוכות והתחנות, למסירת מדל, העברת מסמכים וכדומה בלתי-זו וכתה ליוזם הדרוש וממסדה לכל הצדדים.

החלטה זו הייתה ללא ספק הצלחה ציונית. והאה - מגובתם של הכריטים, אשורמו על שמינוטים לזם מעמד דומה לזה של היהודים והערבים, ובקשו להסתלק מכל ענין קציני-דקיסור²⁷, השימוש שעשו הציונים בכותב לשונם קציני-דקיסור הוא הכחה טובה עוד יותר, הערבים החרימו את כל דיוני הוועדה, וממלא לא שינוי אליה ארגונים ומנהלים השני לעניינים מדיניים. נציג זה, דוגל באחד לעניינים ארגוניים ומנהלים השני לעניינים מדיניים. נציג זה, דוגל בקציני-דקיסור, מילא את התפקיד כבוד-הראש ובידיקנות, אך לא יצר קשרים אישיים עם חברי הוועדה. הוועדה כולה הורידה, לעומת זאת, מנהל שני אנשים, את דת הורכוב ואת אבא אבן. הורכוב, חזק ומנוסה (בעבר אישקשר עם חברי הוועדה האנגלו-אמריקנית) ואבן, צעיר ונלהב, בראשיה צעירי ובידי-החלטה הציונית, יצרו קשרים הדוקים ובלתי-רשמיים עם חברי הוועדה. הם נלא פעלו לבדם. לצדם היו פקידים ומנהיגים אחרים, ונימו לומר כי למעשה כל והמחלק המדינית של הכריטים, מוגברת בעוזרים לשעה (רובם יוצאי ארצות-הים של הכרי ועת אונסקופ) נטלה חלק במלאכה. השוני בהתחייבותה והצדדים המערבים בלש עוד יותר, כשינושה הוועדה לנסח את מסקנותיה במגברת שם הקיפו אותה הציונים סביב סביב, כאשר כמעט לכל נושא או חבר ועדה נמצא להם מוסחה משלום. "עוד לא הייתה לנו גישה לזכריה ולסוכריה... הגענו לדיעה משותפת, שפופנויות על הנעשה מאחורי המסך".²⁸ לעומת המעברנות הציונית בלטה והסבירות בצד הכריטי והערבי, תשרבים, כמובן, נעדרו, ואלו הכריטים החזירו בגיבה את מקצולווריי בודד במערכת.

הרחבת הקירט הוועדה למחנות העקורים הייתה לציונים יותר משאלה של נוהל, והם יתמו לה חשיבות עקרונת ממדרגה ראשונה. ככת המסכות של הוועדה בנושא זה היה פתוח לפרושים שונים, וגם החיון במהלך העצרת המיוחדת הצביע על חילוק-דעות בין אלה שקשורו את שאלת ארץ-ישראל לשאלה היהודית לבין חסיד המסדה בין שתי הסוגיות. לפיכך נותרה ההכרעה ברד ועדת אונסקופ עצמה. סמך החומר שבדנו עולה, כי הוועדה ידעה את חשיבות ההכרעה במגיה זו, וניסתה לחמוק ממנה או לפחות לדחותה ככל האפשר. הציונים, כמובן, לא הרפו מהנושא. עד לפני כינוס הוועדה האטברו על שולחנה למעלה מעשרים אלף פניות אישיות של עקורים מהמנות, שמתבני את השותפות-לב של הוועדה לבנייתם.²⁹ במהלך התקירה בארץ-ישראל הדגישו התזכיר בגיבה את מקצולווריי בודד במערכת.

- 27. ראה (Private) UNSCOP, Verbatim Record of the First Meeting, 26.5.1947, אר"ם, Box 1, DAG-133.0.0.
- 28. ראה (Private) UNSCOP, Verbatim Record of the Third Meeting, 3.6.1947, אר"ם, Box 1, DAG-133.0.0.
- 29. ראה שרת אל גולדה מאירטון, 7.9.1947, אר"ם 525/5991.
- 30. ראה (Private) UNSCOP, Verbatim Record of the Fourth Meeting, 6.6.1947, אר"ם, Box 1, DAG-133.0.0. לזכרה העציר פניות אלה לא נשמרו בארכיון האר"ם וגם סמך התקירות הציונים א-אפשר לעשר על ידכן, אם היו ספונות או מאורגנות תלמידי פי.

שלה, ¹⁹ שאר אנשי הסגל המנהלי היו בעלי השפעה מעטה בלבד. הם באו ממדינות רבות, אך מוביחות האר"ם עשה מאמץ שלא לייבול בנייהם ערבים או יהודים.²⁰

כיתה בפני עצמה הייתה פתורה היושב-ראש של הוועדה. הציונים שאפו לבחירתו של אחד המצביאים-הלשונות-האמריקניים. ואף ניסו להשפיע בכיוון זה. בסופו של דבר, חברי הוועדה את נציג שוודיה, סאנדסטרום, בעור ששתהרה, גאוסיה-אגאוארט, וזה כשלישה קולית בלבד.²¹

עקרון שומכות הדיון והפרטים דרשו שיעודיותם של פקידים ממשלה ארץ-ישראל בשלב מוקדם. הציונים ראו שיעודיותם של פקידים ממשלה ארץ-ישראל יישמעו בלתי-מסוגלות, בעשנה שחנאי הביטחון בארץ מעמידים בסנה את הפקידים הבריטיים שיעידו בפני הוועדה. נמקו זה, ממוקם ככל שיהיה, התקבל על הוועדה נחמץ של נציגי אוסטרליה וניו-זילנד.²² הציונים ניסו להבישה לפחות את נחמת קציני הקיסור שלהם במהלך הדיונים הסגורים, אך ללא הצלחה.²³ בסופו של דבר, שמתה הוועדה בולתיים סגורות לא רק את נציגי בריטניה, אלא גם את היוזבים הערבים. נציגי העדות הנוצריות בארץ-ישראל נתנו היחידים הספרדים (ואת על-פי בקשתם), הדיונים המוסלמיים היחידים היו אלה שבהם נשמעו נציגי הסוכנות היהודית והיישוב. מגיור החלטה בעת גביית העודיות הבריטיות פעלה, ללא ספק, לרעת הציונים, אך בהחום אחר, הם וכו בהישג חושוב. מיד לאחר הקמת הוועדה החעורר אצל נציגי הסוכנות חשש שאם תעבור שאין הם מיציגים מדינה ברה בארץ העצמית אותם בעמדת נחיות

היחסי לבריטים, לאסור בפנישה הראשונה של הוועדה, שערברה כפומבי, נכחו לצד ציבור הוועדה גם שני-נציגים בריטיים ונציג סודי. הנציג הסודי אף דרש להיות נוהג מלשנה-הסגורה של הוועדה שהתקיימה מיד לאחר מכן, אך נדחו בנמוסם.²⁴ לפיכך בקשו הציונים שיתחל להם לשגר נציג יחיד בהפקיד של קציני-דקיסור ליד-הוועדה, שיהיה נוכח בכל ישיבותיה.²⁵ הבריטים התנגדו, כיוון שלפי המסמכים צריכה הוועדה לשבת בלתי-סגורה, חלופית מכל נוכחות של משהו מן הצדדים.²⁶ עמדתם-זכה להמכתחו של המזכיר הכללי של האר"ם טריגוניה לי, ואלס לבסוף-נתקבלה-הצעתו של הנציג האוסטרלי הוד, שבשליבים

- 19. ראה ד. הורכוב, בשליחות מדינה נולדת, עמ' 181, 205-206.
- 20. ראה ניו יוק רואל פריבית, 29.5.1947, כתיב אל חברי הנהלת הסוכנות, 26.5.1947, גמל"ד 93.03/2269/22 בצורת זו/הורכובי. מצות הוועדה נציג מציר ויחיד קוד - ויליאם אפשטיין, הציונים תמכו על החקקה של אפשטיין, שבמשך כל תקופת שירותו במחירות האר"ם קיים קשרים טובים עם נציגי הציונים, אר"ם, 2.6.1947, UNSCOP, Verbatim Record of the Second Meeting, Box 1, DAG-133.0.0.
- 21. ראה מברק תגיב תגליון אל שרידומלשבות, 29.5.1947, P.R.O., F.O.371/29.5.1947, UNSCOP, Verbatim Record of the 5th Meeting, (Private), 61779/E4518, 16.6.1947, UNSCOP, Verbatim Record of the 5th Meeting, (Private), Box 1, DAG-133.0.0.
- 22. ראה שרת אל יושב-ראש ועדת אונסקופ, 18.6.1947, אר"ם 525/3380.
- 23. ראה כתיב אל חברי הנהלת הסוכנות, 27.5.1947, אר"ם 525/5471.
- 24. ראה טלגרף אל זה, גמל"ד 93.03/2269/22, 19.5.1947.
- 25. ראה קאדונו אל משד תחך תכריטי, 28.5.1947, P.R.O., F.O.3716179/E4582.

כשאלה זו נפלה על רקע של מתחיות פנימית גוברת בעולם המפלגתי הציוני, למדון חילצון שהתחייב מקוצר הזמן שחלף מאז הקמת הוועדה לבין כוואה לארץ. לקראת כווא הוועדה פנו שלוש מפלגות ציוניות שמתוך לקואליציה הסוכנותית והשומר הצעיר, לאחדות והעבודה ומפלגת עלייה חדשה - אל הגולה הסוכנות היהודית בבקשת רשות להיפגש בפני ועדת אונסקופ.³⁵ הגולה דחתה את הצעתן, כאשר ברגוריון טען בתקופת שלא ייתכן כי הוועדה הציונית בפני לארץ, שריא אקס מדיני ממלגה ראשונה, יזכרו הציונים בקולות אחיזהם.³⁶ התחילוק ומעין ניצוה יימנה התגלה את תוצאת ניצוי מפלגת האופוזיציה, לרבות לרצוניותם. ניצוה שותף ערב התחייב וזק המדיני הציוני. הדיון היה בפניו ולו לא היה הרבה מוה לחלש וכל מפלגה ידעה עמדה אחידה - גם בנושא זה לא היה ספק שכל פלג ומפלגה בעולם הציוני ימצאו את הדרך להביא בפני הוועדה את השקפתם המיוחדת. לעומת זאת רוננו בהרחבה: שאלת המרות הציונית סמכותה של הגולה הסולדירית בתוך המנוחה הציונית. מפלגות האופוזיציה ורשו בלוקה שייטוד דיון ממצוה ומקרה בוועדה הפועל הציוני לפני כל הבלעה וצעד מלגי חשוב, ואילו בין כינוס לכינוס הם הציעו לקיים מסגרת קבועה של התייעצות ומסירת מידע לכל המפלגות הציוניות.³⁷

התגולה לא הכריעה באאלת אלה, ובסופו של דבר היא הצליחה להיפגש בפני ועדת אונסקופ בראש אחד. עמד לה המעמד שקנחה לה בעצרת המיוחדת הראשונה ומה שנתר מהסולדיריות הציונית, אך זו האחרונה מוצהה כמעט עד תום. כלה אירועים שקרו מאז כינוס של הקונגרס ה"כ"ב ועד לבוא ועדת אונסקופ הציעו שגם בתוך ההנהלה וגם בחסות עם מפלגות האופוזיציה הברית יגיעים. הברית שנכרתה בקונגרס בין מפא"י לבין קבוצת סילבר לא צמדה במבחן המעשי. המטרה הראשונה שלה, הדחת וייצמן, אכן הושגה, אך מעבר לואה לא הגיעו שני הצדדים לכלל שיתוף פעולה של ממש. מנהגו האוטוריטרי של סילבר והסמכות שהתהלך בינו לבין ברגוריון בעקבות התרגוה ההודית שלום מהקו המדיני הציוני תיעדו על היפרולקטיות שבקשר זהו. הליקו המעשי לחסות המתחום היה הכישלה המכונה בידי הציונים הכלליים של כינוס פריקט-העול של האצ"ל, ההכשלה המכונה בידי הציונים הכלליים של כינוס למוצהר-הפעל ערב כוואה של ועדת אונסקופ.³⁸ מפא"י, הנמיתח ברגוריון, ניסו למצוא תרופה לכעיה זו על-ידי חיזוש הברית עם מפלגות הפועלים שבאופוזיציה. הקלע עם התנועה לאחדות העבודה היה עדין טרי ומכאיב, ועיקר המאמצים הופנו לעבר השומר הצעיר. השיחות שנערכו באביב 1947 הצביעו על אפשרות של שיתוף פעולה, אך הדבר לא הגיע לידי מומש.³⁹ הקואליציה

- 35 ראה י. ריטשין אל הגולה הסוכנות, 28.5.1947 א: ציוילנג אל הגולה הסוכנות, 3.6.1947 פ. רונבליס אל הגולה הסוכנות, 6.6.1947 אצ"ל 525/5987.
- 36 ראה דין בנהלת הסוכנות, 16.6.1947 אצ"ל; וכי ברגוריון במחית הדיון המשותף להנהלת הסוכנות ולציוני מפלגות האופוזיציה, 18.6.1947 אצ"ל.
- 37 דין שותוף להנהלת הסוכנות ולציוני מפלגות האופוזיציה, 18.6.1947 אצ"ל.
- 38 ראה הדלתה ברגוריון כשכות הגולה הסוכנות, 15.6.1947 אצ"ל.
- 39 מקפת פטיש שותף אלה ראה דין במרכז מפא"י, 20.5.1947 אצ"ל; ריכוז תזמור-הצעיר, הרייני מרכז מפא"י, 26.4.1947 אצ"ל 28/47.

הציונים בכל הזרמים את האופי היהודי-כללי של הצעיה הארצ-ישראלית, אך ניסיונם של שנות-החכי הוליקה-הפנאטי-גוואיסקה-גראטום, לשנע את הוועדה לבקר במנותה לקפליסטיין או אמצעל לשמוע את ניצוי העקורים במחנות אלה, לא עלה יפה יוצא-המלצה. הוועדה הציונית בארצות שונות ומאגונים יהודיים פנתו אליה, שהוכנו מראש בקפידה על-ידי הציונים, חזרו כל אחת כלשונה. היא על התבעות הציוניות הממורחיות (ביטול הספר הלבן, עלייה תופשית והקמת מדינה יהודית בארץ-השאלה) ורשעו-כי הוועדה תבקר גם במנות העקורים. הוועדה הייתה שלא ניתן כבר להתעלם מהנישא או לדחות את הדיון.

הוועדה נזקקה לננושא שהי ישיבות רצופות שהתקיימו ביטוף יולי, מיד לאחר הגיעה לגנבה.³⁹ הוויכוח לא חידש דבר. היעונית בעד וגם הביקור במחנות כבר נשמע פעמים רבות וההזמנות שונות לעומת זאת, נדעה חשיבות לחילוקה בין המצודים לבין המתנגדים. בעד הדישה הציונית הצביעו שישו ואילו ארבעה התנגדו. ניצוי אחד נמנע והוצאה זו הייתה שונה במחנות מחצאות ההצבעה על הביקור בקפריסין שהתקיימה כשלושה שבועות קודם לכן בירושלים. או נמנעו בביקור שלושה ניצויים כלכל. תוצאות ההצבעה בגנבה סמל לסיכום מסקנות הוועדה, והצטרפותם של סאונטרסום השורי, הוד האוסטרלי וראד הקנדי אל הקבוצה שתמכה בביקור במחנות זו עזרה להשפעת העדויות הציוניות בירושלים על חברי הוועדה ולרשעו הביקור בארץ-ישראל, וסימן ראשון להתבטותו של רוב אחד לניצויים.

2. תפירת הוועדה

(א) "כמה נלך - מי ילך?" - ההופעה הציונית בפני ועדת אונסקופ

- 31 ראה 23rd Meeting, Verbatim Record of the 23rd Meeting, (Private), UNSCOP, 8.7.1947, AAR/2.
- 32 ראה פנייה אלה באצ"ל, חיק 525/5378 על שלכי ההכנה והתיאום של פנייה אלה, כדם השותפו ניצוי הסוכנות היהודית וניצוי ארגונים יהודיים. ראה בתהליך, חיק 93.03/65/1.
- 33 ראה 41st Meeting, Verbatim Record of the 41st Meeting, (Private), UNSCOP, 28.7.1947, AAR/2, Summary Record of the 42nd Meeting, (Private), DAG-1333.0.0, Box 2, 30.7.1947 שם.
- 34 לשד כותרת מאמר מערכת בעולמם, 5.6.1947.

השקפתי הציונים מאמץ ניכר. בנספחיה התכנית הכלכלית וההתיישבותיות של ההסתדרות הציונית, אך מבלי שהייתה לכהן. השמעה על חכרי הועדה. עם בואה של ועדת אונסקופ'ס הבחי שרת שאין בין חכריה אנשים הבקאים במיוחד בענייני כלכלה וחכמה. יחד עם זאת, הציונים לא ראו את עצמם פטורים מלהחליט לגביהם, והם אמרו כי הם חפסי מקום חשוב שחוב כפרישת העזריות לעומת 1946. עזריות ניסיון, התייצבו הציונים לפני הועדה מצוידים בתרשומות סטטיסטיות ומפות, הנימוק המרכזי שלהם היה שכשור הקליטה הכלכלי של ארץ-ישראל הוא נתון דינמי, והולך ומשתנה עם פיתוחה של הארץ, וכל שמתגבר העליון של חכרי הועדה, נראה כי ההסברים הקלוט עלייה נוספת.⁴² מתוך כמעט⁴³ ההתלבטות הממושכת בשאלה "האחרת הכלכלי" בשלבי הגבוהים של המלצות הועדה מלמדת על הפסקות שהיו. להם, לגבי כושר הקיום ותשנוצאל ההתפתחות של שתי המדינות שהמליצו להקים בארץ-ישראל.

בנושא השאלה הערבית התפתח במהלך החקירה עימות מעניין בין חכרי הועדה לבין הנציגים הציוניים. אין ספק שהחלטתם של ערביי ארץ-ישראל ומדינת ערב להחרימם את הועדה הטילה אורורה מיוחדת על חכרי הועדה וחיבה אותם לבדוק בקפדנות את הדיכוי הערבי של השאלה הארץ-ישראלית. הועדה ביקשה מציונים תשובות ברורות באשר לעתידם של ערביי ארץ-ישראל במסגרת המדינות המזוינות המוצעים על ידיהם, ובאשר למעמדה של המדינה היחידה בקרב מדינות המזרח התיכון. המשובות הציוניות היו שגוררות ואפילו מתחמקות. עיקרן היה שההתיישבות היהודית בארץ-ישראל היא גורם מטיע ומפתח הן לערביי ארץ-ישראל והן למדינות המזרח התיכון כולן, וכי קיומן של מסגרות ריבוניות ערביות סביב לארץ-ישראל משמש ערובה לכיבוש האחריות והחזרה של הערבים במדינה היחידה ומחו פרטקן לשאיפת הלאומיות של ערביי ארץ-ישראל וערביי המזרח התיכון.⁴⁴ הסברים אלה לא היתנו את דעתם של חכרי הועדה, אלא שטעו, הן במליאה הועדה - וכאן היה חריף במיוחד בכיקורו הישפכדאש סאזוטוטו⁴⁵ - והן בשחזרות פרטיות, כי הציונים לא טיפקו תשובות מניחות את הדעת, כי הם מתעלמים מההבניה הערבית. וכי זכריהם בנושא זה כמוהם כחכרי התעמולה הציונית השגורתיים.⁴⁶ לאמיתו של דבר, הציונים באו אל ועדת אונסקופ'ס כתכנית מנוכשת בשאלה הערבית. תכנית זו הייתה מהדורה נוספת של התכנית "חלק וצריך", דהיינו

42. ראה זכרי הודותיך, *GAOR, II Sess., UNSCOP, Report to the General Assembly*, Vol. III, pp. 26-9.
 43. ידאד שיוח של אסקי עם סאזוטוטו, 30.6.1947, אר"ם 525/5374; שיוח ליטציק עם הודותיך, 93.03/2266/35, 4.6.1947.
 44. ידאד הודותיך של איתו אל חכרי הועדה, 93.03/2266/24, 6.8.1947; שיוח הודותיך עם זכרי הודותיך, Vol. III, pp. 20-3, *GAOR, II Sess., UNSCOP, Report to the General Assembly*, 20-3.
 45. ידאד שם עם זכרי הועדה, 51, 48, 23.
 46. ידאד חוכיר של איתו אל חכרי הועדה, 93.03/2266/35, 4.8.1947; שיוח הודותיך עם ליטציק, 4.8.1947, 93.03/2266/35; קומיט אל שרת על שיוח עם הד, 30.6.1947, אר"ם 544/695.

הסוכנות נשארה על עמדה: עם זאת נעשו שני צעדים שנועדו לגשר על חלוקי-התעוה. קולג'ר את הליבושי הפנימי במתנה הציונית. החלטת לבנס את הוועדה-העליונה הציונית באוגוסט 1947, ובכינון זה החקירה החלשה לחקום את "הועדה העליונה-המליצתית" שנועדה לקבל מידע רחב-לחלולה הסוכנות במהלך הפעולה המזוינת בארץ-ישראל.¹

ההכרעה בשאלה הערבית-הציונית בפרט רבה גם הכרעה בשאלה הערבית-העליונה-המדינית. הייתה כפי שהסקבעו בקיץ 1947 בירושלים לקראת בואה של ועדת החקירה, הייתה אף מוגדר, שהשקפות חכריו היו ידועות ומפורסמות. ומן רב לזכירתם לא היה ובמשכון אחרון גם חילוקי-הדעות בין חכריהם לא היו עמוקים.

בקורסי כלליים אפשר היה לחלק את השיעור הציוני כפי ועדת אונסקופ'ס לתמישה נושאים:

1. חוכריות והיסטוריות: המשפיות של היהודים בארץ-ישראל
2. כושר הקליטה הכלכלי של הארץ
3. השאלה הערבית
4. הצעת הפתרון הציוני
5. הצעת הפתרון הערבי

תביעת חוכריות והיסטוריות המשפטיות של היהודים בארץ-ישראל הייתה מאז ומתמיד חוט-השדרה של השיעור הציוני כפי כל הועדות הנבחרים שכתבו את שאלת ארץ-ישראל. כך היה כחופעה הציונית לפני ועדת פיל, לפני הועדה האנגלו-אמריקנית למעל לכלול - בעצרת המיוחדת של האו"ם, קו שיעור זה לא נפרד גם מהחופעה הציונית לפני ועדת אונסקופ'ס, ביחוד. לאור שהציונים הכריזו שבקורסי חוקרה חוגש חוכיר יש מספר ניכר של בעלי הכשרה במשפט המדיני ונסקו כי ברישנות מפורת את החתימות שנתלו על עצמה לחקום בית לאומי בארץ-ישראל.² גם עדידותיהם של הציונים המדינית על-ידי ברישנות. כך גוררין, הייתה משפעת כאחוריים של טעישי-המדינית על-ידי ברישנות. עם זאת, בניגוד להפסדום, באר"ם, לא דרשו המשע הציונים את מלויים ושמיחתם של חוכרי המדינית, אלא-קבעו בססקות כי המדינית הבריטית על ארץ-ישראל איננה ניתן לחיפוקן. חידוש דרישה להעניק ריבונות מלאה ליישוב היהודי בארץ-ישראל.³ מתוך מה ברישנות, חידוש דרישה להמליצות של ועדת אונסקופ'ס נראה כי הארגומנטים הציוניים אכן חרמו למסקנת הועדה כי המדינית הבריטית על ארץ-ישראל שוב איננה ברישנות.

נשאו שני בארגומנטציה הציונית היה הפרכות המשעה בדבר כושר הקליטה הכלכלי והנובל של ארץ-ישראל. טענה זו נקיה כמעט כמי המדינית הבריטית, והיא נקבעה במסגרות בספר חלבו של 1922. מאז לא חדלו הציונים לנסות לערער את גם לאור שהיה כרוך לכלל, ובמידת בעקבות פרסום הספר חלבו של 1939, כי היא איננה אלא ניסוי לתחנתות מדינית של הבריטים והערבים להתפתחות היישוב היהודי בארץ-ישראל. ההסתערות הציונית נגד משול זה הליעה: לשיאה בפרשת ועדותי פמני הועדה האנגלו-אמריקנית של 1946. אז

40. ידאד 1947 *Jewish Agency for Palestine, Some Legal Aspects of the Jewish Case*, 1947.
 41. ידאד, לעשל, Vol. III, *GAOR, II Sess., UNSCOP, Report to the General Assembly*, 22, 26 pp.

חלוקת ארץ-ישראל המערבית לשני חלקים - יהודי וערבי, וצירוף החלק הערבי למפלגתו של עבדאללה, חכנית שהוצגה על-ידי הציונים בקיץ 1946 ונחתה או להסכמתו של המלך. המידע על השיחות, שהתקיימו עם נציגיו של עבדאללה בקיץ 1947, חלקי בלבד, קשה גם לאמוד את המשקל הציוני של הנציגים שנשאו והננו עם הציונים.⁴⁷ מבני מקום, השיחות היו תוצאות חיוביות, וכדינו כמה זלזולת של-הסכם או חוזה שנתמיד היה לקום בין המדינה היהודית לבין ממלכת ירדן, ועיקרון צירוף החלקים הערביים של ארץ-ישראל לממלכתו של עבדאללה.⁴⁸

משקילמים של סקמיקה העדיפו הציונים שפרטי התכנית יובאו לידעת חברי אונסקופ מפיו של המלך עצמו. היה להם יסוד להניח כי בפגישה של הוועדה עם עבדאללה, שזומנה לאחר לבטים רבים מצדה של הוועדה, יישמעו מפיו דברים ברורים בזכות ה'החלק וצורף'.⁴⁹ אלא שמהלך הדברים היה שונה, ובסיומו, הפגישה עם עבדאללה הייתה כישלון חרוץ. ראשית, לא היה לה שמע רשמי; לקחו בה חלק רק אחים מן החברים, ומליאת הוועדה סירבה לשמוע דירוחשבונו של הדיון.⁵⁰ שנית, משתתפי הפגישה, ובראשם הישרב-ראש סאגסטרום, התרשמו באורח שלילי מאישיותו של עבדאללה.⁵¹ ושלישית, חברי הוועדה באו במבוכה מן הפער שהתגלה בין דברי המלך בחלק הפומבי של הפגישה לבין דבריו בחלק הסגור. בפומבי הוא דבר ברוח העמדה הערבית הכללית ונימת דבריו הייתה קיצונית ובלתי-מתפשרת. כיחידות היו דבריו פייסניים הרבה יותר, אך תשובותיו לשאלות חברי הוועדה היו תמקניות ובלתי-מתחייבות. את רעיון ה'חלק וצורף' הוא לא הוכיר אפילו ברמז.⁵²

לאחר צאת הוועדה לגיבנה ניסו הציונים לחקן את המעונות. שליו מיוחד הורץ אל עבדאללה במשרה; לשכנעו לשגר שרד אל הוועדה ולהכביר את כוונותיו במפורש. המלך סירב ותלה חלק מהאשם בתרגום הלכיו במהלך השיחות (לאתרגם היה ראשה-ממשלה שלו). למרות זאת הדדיע כי אם תבוא פנייה מהוועדה עצמה, הוא יאות להסכיר את עצמו טוב יותר.⁵³ אולם באותה עת היה כבר הירוחשבונו של-ועדה אונסקופ ערוך ומסוכם, ולכוונתו של עבדאללה לא הייתה משמעות מצעונית.

פרשה זו גרמה לרוגז ולאכזבה רבה אצל הציונים. בין היתר נשמעה גם הצעה להפסיק את ההקצבה הכספית שהמלך היה מרשך-סנהגלת הסוכנות זה שנים אחדות. לאמיתו של דבר, לציונים לא היה יסוד לרוגז אלא על עצמם. הם עשו

- 47. מהזו הציוני השתתפו א. ששון וי. שמעוני. אנשי הקשר של עבדאללה היו חכמה את תאג"י מיפן ופואד אל שריף מעירדאק.
- 48. ראה התכתבות תמימות, יולי 1947, אצ"ם S25/3909; S25/4015.
- 49. ראה מבחב של ז. שרף (ז) אל שרת, יולי 1947, אצ"ם S25/3966; שיחה עם יעקב שמעוני, נובמבר 1983.
- 50. ראה (Private), UNSCOOP, Verbatim Record of the 41st Meeting, 28.7.1947, אצ"ם DAG-13/3.0.0., Box 2.
- 51. ראה שמו ראה גם שיחה אבן עם סאגסטרום 1.8.1947, גהמ"ז 93.03/2270/1.
- 52. ראה תוכיר של כונו אל שרת ואחרים, 13.8.1947, גהמ"ז 93.03/2267/15; "במחנה הערבי", 3.8.1947, אצ"ם S44/564.
- 53. ראה י. שמעוני אל ג. רפאל, 28.8.1947, אצ"ם S25/1697; שיחה עורא דנין עם "מאיר" (עבדאללה), 21.8.1947, אצ"ם S25/3960.

כמה מעירות תמורת בפרשה זו: הם הגימו באורח בלעדי עניין בה חשוב בידי של עבדאללה; הם התעלמו מקשיין של המלך, שניה מנוש את זרכו כהניות וכעוממות בין התחייבויותיו הפאן-ערביות לבין שאיפותיו הנסחרות בארץ-ישראל ויחסי עם היישוב היהודי; הם לא לקמו בחשבון את חוסר ניסיונם של אנשי אונסקופ בנבכי הדיפלומטיה המזרחית ולא שיערו כי הם יפרשו את דבריו המתחמקים ותצהירותיו הסותרות של המלך כחוסר מהימנות וקלות-דעת. לאחר מעשה לא נותר לציונים אלא להתנחם בדבריו של המלך, שיעץ להם להתאוד בסכנות ולהתמזין לשעת כושר עו שתכנית ה'חלק וצורף' אכן תקום.⁵⁴

הקשר בין מצוקת היהודים בגולה ובין-בעיית ארץ-ישראל היה אחר מאבני היסוד של השיעור הציוני מאז מלאת-העולם השנית. בתחום זה הבינו הציונים שהרכבת תורה בעל-פה בתקרי. הוועדה הוזה חסרת תועלת וטוב מראה עיניים מהלך נפש. לכן השתוללו להנכות בפגישות בין חברי הוועדה ובין היישוב בארץ ורשבי מנות העקרים באירופה.

הציונים הכינו את סיור הוועדה בארץ בקפידה רבה. קבלת-הזמנים הייתה כמעט מלכותית, אך נשמרו הספונסניות המפגש הכלתי-אמצעי, וכל מקום ניתן לחברי הוועדה להיפגש באין מפריע ובלי תיווך ציוני עם האורח ברחוב, עם חבר הקירוב או עם מנהל המוסד החינוכי. תשומת-לב מיוחדת ניתנה להפגשת הנציגים השונים עם יוצאי ארצותיהם או למצער עם דוברי לשונם. המפגש עם היישוב עמד בניגוד מחלט לקבלת-הזמנים שזכו לה חברי הוועדה מערבי ארץ-ישראל. אלו קידמו את ועדת אונסקופ בפנים וזעפות, כחרם מלא או בחלוינות בולמת. השתוללות הרבה של המארגנים הבריטיים 'לאן' את הגד הערבי עם הגד היהודי של הסיור רק הליטיה את הפער שבין שתי הקהילות. חברי ועדת אונסקופ היו מדינאים ואמני-סטרטגיה מנוסים, ולהוציא את נציגי אורוגואי וגואטמלה לא היו נזמים להתרשמות שטחית ולסניטימנטליות. הם לא העלו את רשמיהם על הכתב (לחוציא את הגואטמלי גארסיה-גראנדוס), אך המעט שאמרו לבני-לוייתם הציונים מעיד, שלמראה העיניים שלהם בארץ-ישראל הייתה השפעה לא פחותה על גיבוש מסקנותיהם מאשר למסכת התודות בכחב ובעל-פה.

שני רשמים עיקריים התגבשו אצלם. ראשית, הם עמדו על הפער הגדול שבין היישוב לבין הקהילה הערבית בארץ-ישראל. היישוב הצטייר בעיניהם כקהילה אירופית, מדרנית, דינמית, בעלת יכולת קיום התפתחות ובעלת בשלות מלאה לקיום ריכוזי עצמאי - מדינה בהתהוותה.⁵⁵ התמקנה הייתה חד-משמעית: אין להעלות על הדעת לכפות על קהילה זו איזושהי צורה של פיקוח, מנדט או משך נאמנות.⁵⁶ אך, כהתבססותו החותכת של הנציג הפרואני גארסיה סאלואאר - אחד המעמיקים והמפוכחים ביותר מבין חברי הוועדה - ששען כי היישוב היהודי בארץ-ישראל מהווה כבר ממילא ישות מדינית על כל מאפייניה, וכל שונתה הוא להעניק סנקציה חוקית למעמד הריבוני.⁵⁷

- 54. ראה שיחה עורא דנין עם "מאיר" (עבדאללה), 21.8.1947, אצ"ם S25/3960.
- 55. ראה ז. הורדיץ, בשליחות מדינת גולדת, עמ' 262, *The Birth of Israel*, p. 92, 2.7.1947, 23.6.1947.
- 56. אצ"ם S25/5374.
- 57. ראה דירוחשבונו של אבן על ועדת אונסקופ, 4.8.1947, גהמ"ז 93.03/2266/38; ראה דירוחשבונו של ג. טוב על פגישה של ועדת אונסקופ, 6.8.1947, גהמ"ז 93.03/2270/1.

הרושם השני שנשא אתם חברי הוועדה מהמיד בארץ היה הזיקה ההדוקה שבין היישוב בארץ-ישראל לבין שאריות הפליטה. כמעט לא הייתה פנייה או שיחה שבה לא נתקלו חברי הוועדה במציאות של קליטת העלייה, מאבק ההתפלה והתערות העולים בארץ. ההתרשמות הייתה כפולה: של קליטת ההתדרוש העולים בארץ-ישראל, של טרנספורמציה מהימה של הפליט היהודי הגלותי בעקבות קליטתו הצרנית ביישוב, ובעת ובעונה אחת - של מצוקת נפשית בגלל ניתוק מבני משפחותיהם שנותרו עדיין באירופה ושל מאבק בלתי-פוסק להמשך העלייה.⁵⁸

ועדת אונסקופ' הגיעה לארץ כשיא של מאבק ההתפלה. לאחד ביטולו תנועת המרי החליטה הנהגת היישוב להעתיק את הגם מפעלה ישירה נגד הבריטים ולהגברת העלייה. הבריטים הגיבו בחולשה להגלות את המפעלים לקפריסין. אך גם המונח בקפריסין לא פתרו את בעיית מעצרים של המפעלים. בקיץ 1947, בהחלטת התקדיה של ועדת אונסקופ', הגיע מספר העצורים בקפריסין לשיא - כ-17,000 איש. מחנה המעצר בעתליה היה מלא אף הוא, ומנסת העלייה התרחשה, שבשעורה היו משחררים את עצורי עתליה, מוצהה עד תום. על רקע זה, בעיצומן של שמיעת ערויות הוועדה, הגיעה לתופה אגידת המפעלים "יצאת אירופה תשי"ח" ("אקסודוס") כשעל סיפונה כ-4,500 עולים, המספר הגדול ביותר של עולים שרוכזו עד אז באגידה אחת.

לפרשת "אקסודוס", בואה לזיפה, ההתנגשות עם בחות הבריטון וגירושם לאירופה - פרשה שנמשכה שבועות מספר - הייתה השפעה מדויקת-לבת על ועדת האו"ם.⁵⁹ לשאלה אם היא ציונים את בואה של האגידה למועד הקרית הוועדה, לא ניתן להשיג תשובה חד-משמעית. החומר הארכיוני איננו מעיד על כך. מחקר פרשנות העפלה אחרת, ובמיוחד פרשת "פאנאי" בדצמבר 1947, וגם מחקר ערויות מאוחרות של אנשי "המוסד לעלייה", מותבר שהיאם בין אנשי המוסד לעלייה, שנהל וסיפל לכל מבצעי העפלה, לבין הנהלת הסוכנות היהודית או יותר או שלא היה קיים בכלל. מסעמים של שמירת סודיות, מהרצון לא לערב את הסוכנות היהודית בפעולות שנחשבו לבלתי-תקינות, ואולי גם מחקר התרות סמויה בין שתי רשויות אלה, ניהל המוסד את מבצעיו בעצמאות גמורה.⁶⁰ יחד עם זאת, ברור כי במקרה של "אקסודוס" נעשו מאמצים לחייש את הפלגה האגידה, למרות שהתנאים היו בלתי-נוחים במיוחד, ואף סיכנו ביטחון בלי-השגת, ולמרות שהחכמה לקראת עימות עם הבריטים הייתה גדולה מבעבר.⁶¹ אך בסופו של דבר, מה שהצניק לפרשה את הממדים הרדמטיים היה לאו דווקא הפעולות שעשו הציונים, אלא הטיפול הכושל הנהגה של הבריטים. מתוך כוונה, ככל הנראה, להרזיע את מדינות אירופה משיחית-פעולה עם גורמי ההעפלה, התליטו הבריטים לגרש את המפעלים לאירופה ולא לקפריסין, כפי

58. ראה 99-100, pp. 92. *The Birth of Israel*, J. Garcia-Granados, pp. 92. שטרנבוך אל ו. איתן, 27.6.1947, אצ"מ 525/5375, סקירתו שרת במשב הוועדה-הפעל, 25.8.1947, אצ"מ 55/320.

59. ראה י. קן, אל ארתור לוריא, 11.7.1947, גהמ"ד 93.03/2267/16.

60. עם ליסיצקי, 2.8.1947, אצ"מ 525/5991.

61. ראה זאב הודי, 22.11.1964, המפון ליהדות זמננו, המחור להיעוד בעל-פה, ערות 50 (4).

ראה שפ: ב. חכם, המסינה שנצחה.

שנהגו בעבר. הציונים ניצלו עובדה זו הפיץ ממונות הגירוש, ההתורה לצרפת, אולם כן לגרמניה, את כל הרוח התעמולתי והפסיכולוגי האפשרי.⁶²

עוד בשלב הראשון לעבודתה של הוועדה השתדלו הציונים שחבריה יבקרו במתנות העצורים בקפריסין ובעתליה, אך הרוב הגדול של החברים חתה את הדעת. לקראת כוונה של "אקסודוס" לחיפה פנו הציונים אל הושבראש סאנסטרום וביקשו שאחיהם מחברי הוועדה יהיו עדים לכניסת האגידה לחיפה.⁶³

לישוב ראש ונעה, יחד עם הנציג היוגוסלבי מימ"ץ, יצא לחיפה, מלווה גם במקור "הוסטה" הדי"ר יאסקי. בדומם לחיפה, עברו חברי הוועדה כיקור המגורש במחנה הצעורים בעתליה. הדיווח שנמסר למחנה לועדה היה ענייני רגש עמוק. מנסיה הארובה מטיפה לירושלים לא פצה הנציג-היוגוסלבי, דברו משבע, את פיו סאנסטרום, לעומת זאת, שבר לראשונה את מסורת השתיקה של הרבה לזכר. לולא ראו את שראו, ציין, לא הייתה תקירות שלמה.⁶⁴

כשכחהבנתנה ועדת אונסקופ' ביצבה בשלהי יולי, כבר נוצר לוועדה רוב שווה משוכנע בקשר שבין שאלת ארץ-ישראל לבין בעיית העקורים היהודים. להנהלת לבקש במתנות המקבלה. הציונים, שלא כבפרשת "אקסודוס", לא סמכו אל המקרה ובינו את הביקור בקפריסיה. עוד באמצע יוני הורחה הנהלת הסוכנות לשיני פקידים בכירים לצאת לגצבה כדי להכין ולתאם את הפעולת העקורים בפני בני-הי. יהודי אירופה ומתנות העקורים, החלו בעבודתם בראשית יולי.

מחנות העקורים הייתה מורכבת וסבוכה. הוליו הפוליטיקה והפנימית של ומארגן הישב, אך בשום פנים ואופן לא הגודם היחיד. לצדם פעלו גם ארגונים לא-ציוניים וגם בחור המתנה הציוני נודעה השפעה רבה למפלגות האופוזיציות - השומר הצעיר וההריוויזיוניסטים. בכלל - רבו במתנות יסודות פורק-פול הייתה לא מעט המורליציה. הנהגה מקובלת בעלת-מרות לא הייתה ותשניה לפעולה עצמאית הייתה חזקה.⁶⁵ זאגה לא פחותה הסבה עמדתן של הקהילות היהודיות במרכז אירופה. בכמה ארצות (הונגריה הייתה הדוגמה המובהקת לכך) הייתה ההשפעה הציונית זעומה, ועמדתן של היהודות האורתודוקסיות או הרפורמיות היה איתן. הששם של הציונים מפני פעולה מתבדלת במתנות ובארצות אלה היה אפוא מבוסס.

62. ראה הנהלת הסוכנות אל ישר-בראש אונסקופ', 18.7.1947, אצ"מ 525/5380.

63. ראה (Private Meeting of the 37th Meeting, Summary Record of the 37th Meeting, UNSCOP, 19.7.1947, אצ"מ 19.7.1947, Box 2, DAG-13.0.0.

64. ראה דיר-חשבו של יאסקי על ביקור במתנות המפעלים, 18.7.1947, גהמ"ד 93.03/2270/1.

65. קן אל ארתור לוריא, 21.7.1947, אצ"מ 25/475.

66. ראה שרת אל ליטון, שרת אל גולדברג, 21.6.1947, אצ"מ 525/1694.

ראה ג. רפאל אל מ. שרת, 14.7.1947, גהמ"ד 93.03/65/1.

עמדה בפתח. לא פחות מאחד-עשרה נוסחאות והצעות-החלטה נזונו בהנהלה. בהצבעת ההכרז כמע ודברים: א) בהנהלה אין תמיכה בתמיכה משטר המנדט או באין צורה של נאמנות - ויחידיו שלצד פתרון כזה, משה סנה, נשא בודד בהצבעה; ב) רק קבוצה מצומצמת מבין המברכים מבקשים להפיע בדרושה לקמט מדינה יהודית בולק של ארץ-ישראל 74% ג) הודג סכר שיש אגמם לחזור וקועלות את הודישה למדינה יהודית בארץ-ישראל בולה, אך בעת ובעונה אחת יש לנקט יומה פעולה לפתרון של פשרה, דהיינו - הקמת מדינה בת-יימא בולק של ארץ-ישראל.⁷⁴

החלטת ההנהלה מהווה שלב נוסף בתהליך שהחל בישיבה בפאריס בקיץ 1946 - אימוץ רציון החלוקה כמדיניות הישגית של ההסתדרות הציונית. מבטתה והחלטה זו הינה כמובן ביישומה ובפוליש שנתנו מנהלי המשא-ומתן להנהלה ילקום יומה פעולה. בנגוריון, שזיה הדובר הראשי של הציונים בפני הועדה, התחייט לניסוח החלש, כאילו לא היה. הופעתו בפני ועדת אונסק"פ הייתה דומה לעמדה שהצג בפני הועדה האנגלו-אמריקנית וכשיחות שהתקיימו עם ממשלת תור נכונות לידו בהקמת מדינה בולק מארץ-ישראל, אם הצעה כזו תתקבל. הציונים היו לא סטה מעמדה זו גם כשגולק על-ידי חברי הועדה.⁷⁵ ורק כשיחות פורטות עם חברי אונסק"פ חקר בארוה פעיל, וברזנות, בתלוקה.⁷⁷ קורפוטו של וייצמן בפני הועדה קועה מחלוקת פנימית, וכסופו של דבר הוא לופיע כבצוג הוודע הלאומי, ולמעשה כמאט פורטי. למרות הפגם הפורמלי הייתה קולטפתו השפעה רבה והוא אחז בההמונת שנקרחה לו לשעזן הפגם הפורמלי הייתה למנין חלוקה.⁷⁸ שרת, שרכיט את ההופעה הציונית, היה, כולגל, חזיר ובורר בניסוחיו. המלה "חלוקה" לא עלתה על דל שפתניו, אך הוא חזגיש חזר וחזגש את הצורך במעמד ריכוזי מלא למדינה היהודית.⁷⁹ דרישה שמפמיל אנה יכולה לבוא לידי מימוש במלוא שטחה של ארץ-ישראל.

הבדלי הניסוח שהחולו בין הדוברים הציונים היו פועל ונצא של המצב השונה של כל אחד ואחד בתוך המרכיב המפלגותי הציונית. וייצמן היה אחס בלתי-חלילי, בעל מעמד של מדינאט, בעת שבוך-גוריון עמד בראש קואליציה עדינה של מפלגות אחדות, שבמה מהן לא הסכימו עדיין עם רעיון החלוקה. הכוללים אלה לא הטעו את חברי הועדה, שהכניו היטב כי הציונים

- 74. בקבוצה זו נכללו גולדמן, גרינבוים וקפלין (ראו שם), החקיף ביותר כודישה זו היה גרינבוים, שלאחר הישיבה נקט לחזקה מנומקת ומפורטת כדבר המיטב בתקמט מדינה בתוך מארץ-ישראל. (ראו הודעה של גרינבוים, 22.6.1947, אצ"מ S25/1502.)
- 75. ראו החלטה מס' 4 בישיבת הנהלת הוועדה, 18.6.1947, אצ"מ, היחס בהצבעה היד 7 בנגז 5 והתמככות היו גולדמן, גרינבוים, וקפלין, גולדה פאדוטו, קפלין ושרת בו גוריון לא משתתף בהצבעות, אך הודיע כי הוא תמך בנוסחה זו. גם הוברים האמריקניים, סילבר הוימן לא השתתפו בהצבעות.
- 76. ראו, GAOR, II Sess., UNSCOP, Report to the General Assembly, Vol. III, pp. 22, 156 שם עמ' 56, 62.
- 77. ראו ד. הורוביץ, פשיחות סבינה גולדת, עמ' 206, *GAOR, II Sess., UNSCOP, Report to the General Assembly*, Vol. III, pp. 81-3, 231, 226 שם עמ' 79, 80.

אירופה בדרך של עלייה לארץ-ישראל.⁶⁷ שנית, הציונים הפליתו לכנס כפגם הראשונה (וגם היחידה) כינוס של כמעט כל נציגי מנהות העקורים ולהגם אום את ההופעה בפני ועדת האר"ם.⁶⁸ שילישית, הם הצליחו לכוון לדעתם של אנשי אונסק"פ ולארבן את הביקור כך שאנשי האר"ם יבוא במגע בלתי-אמצעי עם יושיב המנהות עצמם, ללא חיוך מנהיגים, ועדות או גופים מתמנים.⁶⁹ סידרם של אנשי אונסק"פ, במחנות ארד שבות יומים, השתלפו בו כל חברי הוועדה (או מפלגא מוקמט), להוציא את הנציג הפרנאי, שקפצ לו לעקרין מוצק שאין לקשר את שאלת ארץ-ישראל עם הבציה הינודית הועדה ביקרה כשבעים מתנות, נפגשה עם המשלטים הצבאיים של אורז, תביבט ועם פקידים בכירים במנהות בממשל הצבאי שסיפל מחנות. היא ראינה 42 עקורים, אשר נבחרו באקראי, כדי למנות חודרד או תכונה מוקמט. השאלות היו שפורטות, וקרקניות ולא החזיר'ל מקום לדרישמועיות.⁷⁰ בסיכום החקירה יכלו חברי הוועדה לקבוע כי צירוף של כמה גורמים - מאורעות השיאה, אובדן האמון בדרעמיה בין היהודים, לצמי אירופה, העדר אפשרויות הנירה אחרות וחיונה ותעמולה ציונית מתמשכת - יצר דחף המוני, כמעט סוטלי, להגירה לארץ-ישראל, וכי יש לדאוח בדרך זה 'למצער גורם במכלול הבציה הארץ-ישראלית (of Palestine) the problem of'.⁷¹ הציונים, שעקבו מקרוב אחר הטיוד במחנות, והיו מזלזלים על הליכי-הנחה בועדות, סיכמו את הביקור במחנות כ"יצלחה יוצאת מן הכלל".⁷²

* * *

ה' *desideratum* הציוני, שאלת ההביעות והציוניות שיש לכוא אתן אל ועדת אונסק"פ, הייתה כמובן החלק החשוב ביותר בהופעה הציונית בפני הוועדה. הנהלה של הציונים הייתה, ל' שלא ככפעמים קודמות, אי-אפשר חיה להתמקט בתווית-דעה יעל הצעות' שיבואו מאת הוועדה, אלא הייה צורך להגביר במפורש ובהבהרות את-צורת' אפוז'ן' הצלניו שהציונים דורשים, דבר המהייב לידו מיוחד וקבלת ההלטה לפני' החלטה' והעליות הציוניות.

היידן התקיים: בהחלטה-הציונית ב'18 בינוי - יומיים לאחר שהציונים החלו במתן עזרתם בפני החלטה-הציונית של זכר, לא היה זה זידן אלא ישיבה לברור עמדות וקבלת החלטות. הנהלת הוועדה הייתה גוף מצומצם למדי, שישבו בו שליחי מפלגות גלחם השקפות' בליווד וידועות. היא לא הייתה תפורמם המתאים לליבו' שאלות ולשכנות הדדי, מה, גם שההמון דחק והוועדה

- 67. ראו תוכרים אלה באר"ם, Box 3, DAG-133.0.0, ובאצ"מ, חיק' S25/3578 Minutes of a Meeting of the Central Committee of Liberated Jews, 15.7.1947, אצ"מ S25/5456.
- 68. נעדר נציגי העקורים באיורו הריבול הצרפתי. ראו DAG-133.0.0, Box 3, 20.8.1947 UNSCOP, Sub-Committee 3, Second Report, אר"ם S25/5456.
- 69. ראו שרת ג. ל. בארסוט, 5.8.1947, אצ"מ S25/3895.
- 70. שאלונים אלה מצויים בארכיון האר"ם, Box 3, DAG-133.0.0.
- 71. ראו Report, 3, UNSCOP, Sub-Committee 3, 20.8.1947, אר"ם DAG-133.0.0, Box 3.
- 72. ראו מברק שרת אל גולדה מאירסון, 15.8.1947, גוה"פ 3, 93.03/2270/3.
- 73. ראו ישיבת הנהלת הוועדה, 18.6.1947, אצ"מ.

הפגישות עם נציגי מדינות הליגה הערבית נערכו בעיר הקיס הלבנונית טוסאר - הרחק מפרוכי המפגלות המדינית של העולם הערבי ובמיוחד הרחק מקורי, מקום מושבו של העליון. אי-על-פי כך נמנה בטוסאר משלוח מנובת של הוקף הערבי העליון, אשר השיגה על עצמה של זרברי מדינות הליגה הערבית.⁸⁵ הפגישות של הערבים בטוסאר נמשכו מאז להופעות של מדינות ערב בשל השלבים של הערבות-למזון ב-1947-1948.⁸⁶ הם הציגו עמדה אחידה ובלתי-מתפשרת. אחידה - בכך שכל הניסיונות של הכריז-ועדת אונסקופ לגלות צורך שונה או הבל בניסיונות הנוכחים של פתרון. ובלתי-מתפשרת - משום שהערבים חזרו שוב ושוב, ובהקפדות, על דרישתם להקים בארץ-ישראל מדינה ריבונית ערבית שבמסגרתה יהיו התושבים היהודים לכל-היחד מכוונות אורח עם אומונותה הריבונית החדשה. מאצטרים של חברי הוועדה להציל ספי הוועדה הערבים סטייה או ריבוד כלשהו מעמדה נוקשה זו על פניהם.

המדינה הוועדה. במהלך שנותם כלבנו הייתה להם הזמנות לעמדת מקרוב על המסגרת המגוון של מלגות רעות הקיימות בארץ זו בשאלת ארץ-ישראל, וגם אופטיות עם עבודאללה למדן אותם פולק בהליכות הדפולמטיה הערבית. המסקנות שונסיון חכרי הוועדה מן הפגישות עם הערבים היו, שמאחורי החזות הנוקשה מהרצאות מנומת רכות, קיימת גם נכונות לפשרה. וגם אם עמדו הערבים על דעתם עד הסוף, אין כמותם המדיני או הצבאי לסכל ולמנוע מתרון של פשרה, מה גם שהמדינה הערבית היחידה שלה כוח צבאי ראוי לשמו - צבא-הירדן - היא המתונה ביותר הנוכחת ויחד מכל מדינות ערב להגיע להסדר עם היהודים.⁸⁸

3. נכונות המלצות של ועדת אונסקופ

ב-28 ביולי הגיעה ועדת אונסקופ לשווייץ קבוצה את מושבה באולכיו הריקים והמפוארים של ארמון חכרי-הלאומים בגלבה. ב-31 באוגוסט, בשעה 11.55 בלילה, דקת ספורות לפני תום המעמד שקצבה לה עצרת האו"ם, חתם הנציג האחרון של הוועדה על טקסט הדין-וחשבון שיוגש לאו"ם. שתי הצעות פתרון יצאו ממנה יחד: האחת, הצעת הרוב, דיברה על חלוקת ארץ-ישראל לשתי מדינות, יהודית וערבית, הקשורות ביניהן בקשר של אחוז אחוז לכלל. ההצעה השנייה, הצעת המיעוט, המליצה על הקמת מדינה פדרלית יהודית-ערבית בארץ-ישראל. שתי ההצעות היו מנומקות ומפורטות. הן גילו הרבה מקוריות וגמלינות, וסימן הדיבור שלהן והזכרים אמורים בראש ובראשונה בהצעת הרוב. היתה המלצית הישיבנית שלהן. בכך הפרכה את ההתחנות שרווחו בקרב חלק

85. ראה 'במחנה הערבי', 30.7.1947, אצ"ס 3300/S25.
 86. על העמדה הערבית ראה General Report to the UNSCOP, Assembly, Vol. IV, pp. 32-56.
 87. ראה דיווח של א. לוצקי על סיור כלבנו עם חברי אונסקופ, 4.8.1947, אצ"ס 3960/S25.
 88. ראה דיווח של אבי הורוביץ על שיחה עם סאנדסטרום, 1.8.1947, גומ"ד 22.7.1947, אצ"ס 2270/1:93.03/2270/1.
 S25/4534

מיוזמים. חלוקה, ולשיקור מעינייהם בקבלת מעמד ריבוני, אפילו היא הדבר כרוך בצמצום השטח שעליו יהול מעמד זה, או בהגדרתו המצומצמת של אחד מקפדי הוועדה - 'מדינה עצמאית - יהא המחר אשר יהא'.⁸⁰ לעובדה שהציונים העבירו את המסר בצורה ברורה, לחתחת תנועת ולשיטת מנרעות השוכחות: ראשית, ולמנועתם מלזכר ברורות, לחתחת תנועת ולשיטת גבולות תטילה את המלכאבה על הוועדה, וכך נאלצו הציונים כסופו של דבר להסכים לכהן פחדנות. כמו "האחד הכלכלי" או המעמד המיוחד של ירושלים, שלא נצפו מאש ולא היו כלולים בתוכנית הציונית לפני כוא הוועדה. שנית, היא חייבה את הוועדה להכריע במשוואה הגורלית של שטח-ריבונית, מבלי שהייתה לה המונה בוורה מן דרישות המינימום של הציונים בכל אחד מתחומים אלה. הציונים לא נחמו את דעתם על המכנות הללו. רק לאחר יציאת הוועדה לגלבה, ומשהתעורר השיש כי הציונים עומדים למצוא את עצמם עם פתרון שגולק על הקמת מדינה ריבונית אולם בגבולות מצומצמים ביותר, הבין שרת את מהות הסכנה. במכתב ארוד ומיסור אל גולדה מאירסון הוא הודת, למעשה, כי הקו המדיני שהוצג בפני ועדת האו"ם היה הדי-צודי המושעה, ומנסו היה אילו היה שוטח בפני הוועדה מגוון רחב יותר של אפשרויות פתרון.⁸¹ כמכתב אחר, שהדפי אל יושב-ראש ועדת אונסקופ, הוא ניסה לתקן את המשות, והסכים כי הטוכנות היהודית תיאות לקבל פתרון של חלוקה, רק אם זו תכשית מתחבים נאותים לפתחת ולקליטת עלייה.⁸²

(ב) ועדת אונסקופ והערבים

חכם כעס ואי-אמון היו סמני-ההיכר של ההופעה הערבית בפני ועדת-החקירה. מילי לאחד הקמתה הודיע הערבי העליון, שאין הוא רואה אפשרות לשתוק-שעגול עם הוועדה או להופיע בפניה. להנמקת עמדתו מנה הודיע שורה ארוכה של טענות נגד כח-המסכות של הוועדה והרכבה,⁸³ אולם ברור כי ברקע ההחלטה עמד רשם הכישלון היחסי של הערבים בעצרת ההתרה כי במסגרת האו"ם לא הצמח טובה לעניין הערבי. חתם של ערבי ארץ-ישראל הטריר נאד את ועדת אונסקופ. על המפק עמד לא רק קיום מראית-עין של חקירה אויבוקטיבית ומתן הזמנות שוות לשני הצדדים לשיטת את טענותיהם, אלא גם החשש מן ההחלטה שחוקקבל בהעדר תשרכים זהוא לקייה מבוזנת סמכותה המסויית. משום כל הקדשה הוועדה חלק לא-מבוטל מומנה עד בני יודק, ובשלב הוואשן לשתי-ית. בארץ-ישראל, לניסיונות למצוא הסדר שיאפשר את הופעה ערבי ארץ-ישראל בפניה.⁸⁴ הפתרון שימצא, לאחר ישיבות ארוכות ומאגני תווך, שבהם חלקו בעיקר הנציגים. מהודת ומינוגולבליה, היה שוצד הערבי ייצג על-ידי מדינות ערב חכרות הליגה הערבית.

80. ראה שיחת שרת עם ריזייה, 8.8.1947, גומ"ד 93.03/2270/1.
 81. ראה שרת אל גולדה מאירסון, 11.8.1947, אצ"ס 3895/S25; רישל אל ו. שרת 11.8.1947, אצ"ס 500/S25.
 82. ראה שרת אל יושב-ראש ועדת אונסקופ, 23.8.1947, גומ"ד 93.03/2269/21.
 83. ראה דיווח של קלמן הללי של ארצות-הברית ביירושלים על שיחה עם נציגי הוועד הערבי העליון, 11.6.1947, V, p. 102, 1947, FRUS.
 84. ראה דיון בישיבות השביעית, ה-22 וה-23 של אונסקופ, אצ"ס 133.0.0. DAG-133.0.0. Box 1

בקבוצה הפירורגרבית נכללו נציגי אירן והודו. המיכתם בעמדה הערבית לא היתה עניין שברגש או בהטרשתם, כי אם מחויבות פוליטית שאינה ניתנת לילעור, ומקרהו של הנציג האירני נכיתה נציג אירן מטולה אסאם, היה מן השקולים והמוטים שבין חברי הוועדה. במהלך המיקרה הוא גילה פתיחות והתעניינות, ואילו היה תופשי בהכרעותיו והיה, מן הסתם, מצטרף לתומכי החלטה.⁹² אולם משתהייעו רגעי ההכרעה, חזקו עליה הוועדה שולחיה, והוא הצטרף לתומכי הפתרון המפורעריב.

סתווך נותרה קבוצה גדולה והטרונגונה: שני נציגים מגוש המזרחי, שני נציגים מתור-העמים הבריטי, שני נציגים של מדינות מערב-אירופה ונציג פרו. על אחד מצדדים אלה בא לארץ-ישראל, משה דיין, או כפי שנקראו יאח בצורה קוללת ואסיר איתו, "עם הצעת פתרון המביכה עליי.⁹³ אולם במהלך המדיניות וההיגיון הם היו פתוחים לשקנות, קשובים לשידור ונכונים לשאת ולתת ולהתפשר כדי להגיע להחלטה מסוכמת. זו הייתה הקבוצה המבטיחה באונסק"פ - לב הוועדה ומבטיחה המוסרית.

(2) ואכן, העדויות הציוניות לא נפלו על אוזניים אטומות. כבר ראינו את המשקל המכריע שהיה למגע עם היישוב בארץ ולחיוון של החליטה הכלי-לאמלה על חברי הוועדה. הבקיר במחנות העקורים מיצה את התקודה היהדית עד תום. אפילו אותם חברים בונדה שציין פסקו כאשר ליקה של משקום היהודים לביעה הארצישראלית, כמו מרזן השורדי והד האטסרלי, חזרו מהליור משוכנעים בכנות הודלשה הציונית לפני המחתה ולפלייה רב-הדיוק.⁹⁴

החלטה הציונית לרכז את חלקי-הא"י של העדויות במתקפה על זרד המישמה המלוט על-ידי ברטניה הוכחה גם היא כמבוצרת. כבר בשלב מוקדם של הדיונים בגניבה מצאו עצמם חברי הוועדה, ללא יוצא מהכלל, כבד בשלב מוקדם של הדיונים בשלטון של גאמנות או מנדט בארץ-ישראל ושיש להעניק עצמאות לשני העמים והיים בתחומה.⁹⁵ המיכתם של אחיי חרבים בונדה בסיום המנדט הייתה מוכנת מאללה. גם המיכתם של נציגי מזרח אירופה בסילוקם של הבריטים איננה מקרה להסבר. זה היה תנושא החיד שאחרו ראו הנציגים מניגוסלביה וקוקה להסבר. ומצטנולסנקיה עיו בעין, ומן הסתם הם פעלו לפי הנחה שקיבלו באצרותיהם. אולם המיכתם של שאר הנציגים, וכפיט נציגי הדומיניונים, בסיום המנדט הייתה עניין קשה יותר, עוד באתר השלבים הראשונים של הדיונים בגניבה השתנועש הנציג הקנדי כרציון של המשך שלטון המנדט בארץ-ישראל, תוך מתן אוטונומיה רחבה לערבים וליהודים.⁹⁶ להצעה זו לא נמצאה כל תמיכה, והוא הצטרף לבטור לשאר החברים שדרשו את ביטול המנדט. שתי גישות מנוגדות התגבשו אצל שוללי המנדט: מחד גיסא, סען הנציג הפראנסי סאלאווא, כי משטר המנדט מיצה את עצמו ושלמעשה הכיח האומני שהולבט במנדט כבר עומד על חלף.⁹⁷ ומאידך גיסא, סענו חברים אחרים כוועדה - החלטה בלום.

- 92 ראה מקגיליווי אל ז. מ. מארשן, 7.7.1947, P.R.O., FO.371617/68/26643
- 93 ראה חוכיך של ואלטר איתן, 10.7.1947, אצ"מ, 214-213; ויד-חשבון של מקגיליווי מניבה, 8.8.1947, P.R.O., FO.371617/68/26782
- 94 ראה ויד-חשבון מפנישה של אונסק"פ, 16.8.1947, גומביץ, 168.1947
- 95 ראה ויד-חשבון מפנישה של אונסק"פ, 6.8.1947, אצ"מ, 525/5970
- 96 ראה ויד-חשבון מפנישה של אונסק"פ, 6.8.1947, אצ"מ, 525/5970
- 97 ראה שם

מנציגים, והיינו שוועדה אונסק"פ מודרכת מתול-אישים, חסרי יכולת הכרעה, שהמרב שיוצאו מחמת ידם קינה שורה של המלצות פשידות ולא חד-משמעיות.⁹⁸

החלוצי של גיבוב מסקנות הירב המיועם, היא מן המטרות והקשות שבחולדות המיועם. העד בסים יתאומד למחקר, חוסר מקורות מספיקים ונכלול משגים הם אבני-הנגף שיש להתמודד אתן. מבחינה התיאורית, אנשי מדעי המדינה טרם טיפלו הגופלי של עדות-הקויר עם לאלמיות, דרך פעולתן, מערכת היחסים בתוכן וקשרי הגופלי על חבריהן עם הממשלה השולחת ושלוחת אותן. גם מקורים היסטוריים שעשוי, דוגמת זה על ועדת הקוירה האנגלו-אמריקנית של 1946, לא נזקקו לשאלה המתודית, הוואת.⁹⁹ המקורות המתייחסים לוועדת אונסק"פ הם רכים ומגוונים, אולם הם מוזורים חללים ויקים, וזונקא בשלבים הקריטיים של גריבוב החלטה הוועדה. כך יש לנו חוסר רב על השלב הסופי של גיבוב הודי-חשובו, בצורת פורמקולים סטנוגרפיים של שיבות הוועדה, אך אין לנו מידע טוב על השלב הראשון של הדיונים, שבו עוצבו עיקרי ההצעות של הוועדה, ואנו נאלצים להיוון מורשמות קצרות שערכו נציגי אורוגואי ונאטפלה במהלך הישיבות. לשימות הללו נעמד לעיני הציונים, ומשקפות, בהכרח, את צורת-האישור של נציגים אלה. לכלל האוריי מושגים רכים: "עדריות", "קונפולציה", "מדינה דו-אומית", "תכנית מוריסון", "איחוד כלכלי", וכיוצא באלה. אין כל ספק שהמשמעות המדויקת של מושגים אלה לא הייתה מובד גהייה אפילו למי שהשתמש בהם, ותכופות אירע שמרזג אחד שימש לחיאר מצייאת שונה לחלוטין בפיהם של דוברים שונים למרות קשיות אלה ניתן להניע לחיאר מניח את הדעת. של חולץ גיבוב המסקנות של אונסק"פ, יש להבחין בתהליך זה מרכיבים אחרים:

1. השקפות ועמדות שהביאו אהם חברי הוועדה
 2. השקפות העדויות של הצדדים
 3. השפעה או אי-השפעה של המעצמות הגדולות
 4. עיצוב המסקנות תוך משא-ומתן בתוך הוועדה ויטוחן הסופי.
- (1) עוד בטום דרכה כח רגלם בארץ-ישראל, ניתן להבחין קרב חברי הוועדה בשלש קבוצות נפרדות: קבוצה פרו-ציונית, קבוצה פרו-ערבית וקבוצה בלתי-ממוגדת. בקבוצה הפרו-ציונית נכללו נציגי אורוגואי ונאטפלה. המיכתם בעניין הציוני הייתה ספונטיית, אמריגולית, ונבעה ככל הנראה מיהודי המאבק הציוני בארץ-ישראל עם נסיבות ומאורעות פוליטיים שבהם לקחו חלק פעיל.⁹¹ לא הייתה להם לנציגים אלה, איזו שהיא דעה מוצקה על הפתרון המדיני הראוי לארץ-ישראל. הם שינו את דעתם במהלך המשא-ומתן מפנימם אדוות, וכספו של רבר היו נכונים לסמוך את ידיהם על כל הצעה וכלכד שמהיה לציון ליוונים.

- 89 ראה, למשל, נתני אל הנהלת המטרות, 4.6.1947, גומביץ, 193.03/2267/15
- 90 של שרת בתנהלת וסכנות 15.6.1947, אצ"מ.
- 91 ראה ראה *Ankham Nachmani, British Policy in Palestine After World War II: The Anglo-American Committee of Inquiry*, Unpublished Ph. D. Thesis, Oxford, 1980
- 92 ראה 13-23 *The Birth of Israel*, pp. Garcia-Granados, I. ר. הודריץ, כשליחת מיינית נלרית, עמ' 194.

הציונים, כי הוועדה הדינה נתונה לזרז את המעצמות הגדולות וחבריה יעשו את
מצותן שלוחיהם בארצות-הברית, בריטניה וכריזת-המועצות.¹⁰³ לא התאמת,
במהלך החקירה כולה חודו הנציגים הבריטי, לא בלי שפץ של גאורג, את
עובדה אריתלום ואת אחריותם הכללית בפני ארגון האו"ם ששילח אותם.¹⁰⁴
ואכן להבריז הוועדה היה בהחלט יסוד להיות שבעי-ראשו על ששומר על
עצמאותם, התעברו שהיו אחריות פורמלית בפני האו"ם, יחד עם סמולותיהם
וכאשר יתקו, תרמו ללא ספק חרומה חשובה לכך. אולם בעיקרו של דבר, מה
שאפשר להם תופש-פעולה זה רב הייתה העמדה הפסיבית של המעצמות
הגדולות, עמדה שראשיתה במהלך ריוני העצרת המיוחדת, ואשר לא השתנתה
גם בעת ריוני ועדת אונסקופ'ס.

אין בריוני ראיות על קשורה של בריזת-המועצות עם נציגי הוועדה המזרחית
בועדה, אולם העובדה כי שהי המדינות המזרחיות-אירופיות מצאו את עצמן
לקטוף במנות נפרדים כנזבשה על מסקנות הועדה מדברת בעד עצמה. אולם
כלל זאת היה לשתי מדינות אלה ובר-מה משותף - התנגדות חסרת פשרות
לאיין שהיא צורה של המשך שלטון המגזר הבריטי בארץ-ישראל, ואפשר
שתייתה זו התמיתה הייתה שהביאו מארצותיהם.

באשר למעמדה של ארצות-הברית ובריטניה, הרי יש בריוני עדויות רבות
ששהי מדינות אלה הניחו את ועדת אונסקופ'ס לנפשה ולא התערבו בענייניה.
העמדה הפסיבית שנקטה ארצות-הברית במהלך העצרת המיוחדת הראשונה
הקשתה על חלקים מסוימים במלוקת-המדינה, ובמיוחד על המשלוח לארץ-
לאחר חום העצרת דרש נציגי ארצות-הברית בארץ, ורוד אסטון, לנמש עמדה
זו לגבי הכנות מדינית, אמריקנית לגבי ארץ-ישראל ולזאוג שמדיניות זאת
תאמץ כאמצע השפעה על ועדת אונסקופ'ס ופעולה מדינית בעצרת הארץ
במחצית 1947. התבונה המדינית שאותה ביקש לאמץ דוברת על מנת בעצמאות
לארץ-ישראל תקטף מזנה אתה - ילא יהודית ולא ערבית" - בששתה.¹⁰⁵
הצעתו של אסטון זכתה לתשומת-לב במלוקת המדינה, אצטיון, תדמורת
המדינה הוצגה, סבר ריוני עליה, ומובד המדינה מארשאל לא ביטל אותה.¹⁰⁶
אולם כאמצע יוני הוא הודיע לאסטון כי אין השעה כשרה לזומת מדיניות
אמריקנית. את הסכמתו הקודמת הוא נמק בכך שהייתה ספירות גבוהה לכך
שועדת אונסקופ'ס תנהל את חקירותיה הראשונות בארצות-הברית והייתה נתונה
שם ללחצים ציוניים: הפעילות האמריקנית נועדה לשמש משקל-נגד ללחצים
אלה; אולם לאחר שהועדה החליטה לעאת מיד לארץ-ישראל שוב לא היה בכך
צורך.¹⁰⁷

והנסיק שהעלה מארשאל היה רק את מביז נימקים אותים שהביאו את
האמריקנים להמשיך ולנקט עמדה של שב ואל העשה. בקיץ 1947 נערכו

103. ראה דיווח של שרת בתהלה הוטונת, 15.6.1947, אצ"מ, מכונן של ז. שרף [1] אל
שרת, 25.7.1947, אצ"מ 525/3960

104. ראה למשל, Verbatim Record of the 51st Meeting, UNSCOP, 31.8.1947, אר"מ,
DAG-133.0.0, Box 2

105. ראה ג. מארשאל, 22.7.1947, 1086-8, 22.7.1947, V, pp. 1086-8, FRUS, 1947,

106. ראה שם מארשאל חזם על מוכר של אוסטון בראשי-חבית - ערוח לכך שלא פסל
את הצעתו על הסיף.
107. ראה מארשאל אל אוסטון, 13.6.1947, 105-1104, 13.6.1947, V, pp. 105-1104, FRUS, 1947,

השווייט סאנדסדורם, הקדי ראדו וכמוכן נציגי ארגונוא ונאמטלה, איש איש
במדת תקופת שונה, כי בריטניה הפרה את הממש, בעלה בתפקידה ויש לשים
קץ לשליטונה בארץ-ישראל.⁹⁸ התנהה הציונית, שאל ועדה המורכבת מרובה
מאשי משפט יש לרוב כטיעונים משפטיים, נשאה פרי, הפלפוליים המשפטיים
הוויכוחים הארוכים על טעמי המנדט, המעמד החוקי של ארץ-ישראל, תקפות
חוקי המספר הלבן וכיוצא באלה, הלאו הביכו לעתים-ארוכים מובליז הוועדה וגם
את המתכוונים מרצ, אלה קצרה רחם וזרעיהם את בעיית ארץ-ישראל הייתה
פוליטית ומעשית.⁹⁹ אולם ויכוחים אלה מילאו תפקיד בהכרעת הוועדה למתן
עצמאות לארץ-ישראל.

נקמה נוספת בעדות הציונית-חרומה גם היא לעיצוב מסקנות הוועדה. בתחילה
היו לציונים מסקנות שמת הוועדה אורד-רוח וכישרודים מספיקים כדי לרדת
לעומק הבעיות הכלכליות של ארץ-ישראל. לפרות זאת, הצוות הכלכלי של
המבנות הרצה את משנתו בפני הוועדה, הגם שלא באותו פירוט שבו הוצגו
הדברים בפני הוועדה האנגלו-אמריקנית. בריצבד החוברת כי הנשאה הכלכלי הפך
לשאלת-מפתח בגיבושה הפתרון. המומה המרכזית בועדה בתחום זה היה חקטי
ראדו, שעמד בשל מוקדם לתקופת הוועדה החל. לפתח את מה שבראה לו
כנוסחה היחידה לפתרון שאלת ארץ-ישראל, דיוני הוועדה לועדה מדינית רבה
כלל האפשרויות היוזרות לערבים בארץ-ישראל, אך חור שיתוף-פעולה כלכלי
חודק מרבי בין שני העמים. 100. רעיון "האחדות הכלכלי" של ראדו היה, במדת
רבה, אימוץ של השענון הכלכלי הציוני, שכל כולו נועד לזימון-הוועדה בין המשק
ארץ-ישראלי יחידה לכלכלי הציוני, ואת חשיבותם של חסידי-הוועדה בין המשק
הערבי והיהי למנות לקיום-יחד ערכי-יחד. אלא שההשענון הציוני היה מבון
לארץ-ישראל: המעורבות בלה, תחת מצאו עצמם הציונים ביניהם באשם
הם; הם עמדו לקבל את המכנית הכלכלית מביז-מדרשים אך במסגרת של שתי
רשויות מדיניות נפרדות: פירושו של דבר היה שהמדינה היחידה שתקום
תיהנה אמנם מבלי הממנים של ריבונות מדינית, אך תהיה חסרת עצמאות
כלכלית, לא תוכל לקבוצ את התוצרת, להפיק-מטבע או להוציא אל הפועל
מבניות פיתוח משלה. וזו הוורופיז המרוקק-אמא הכין את הסכנות שבמכנית
ראדו, ובשליבים האחרונים של עבודת הוועדה פעל למען הגבלת ההאחר
הכלכלי לתומכים של אותה-מכס ומפעלי-מתבולד משותפים בלבד.¹⁰¹ אלא
שפעילותו של הוורופיז באה באחרון, והיא-הוועדה הכלכלי שהתגבש במסקנות
הסופיות של הוועדה היה. רחם למדי ותאם את כיוון-המחשבה של ראדו.

(3) מה שהתברר את ועדת אונסקופ'ס מועדת החקירה האנגלו-אמריקנית הייתה
האוטונומיה והעצמאות הרבה בתקופה והחומר הייחודי-שבון.¹⁰² חששים של

98. ראה שם: Verbatim Record of the 46th Meeting (Private), UNSCOP, 27.8.1947,
DAG-133.0.0, Box 2, אר"מ, 2

99. ראה למשל את קובליתו של מקלילריי, ויד-חזכותו מנעבת, 21.8.1947, P.R.O.,
F.O.3716/1786E7832

100. ראה שרת אל סנת, 18.7.1947, אצ"מ 525/1695, הרצאה ראדו בישיבת אונסקופ'ס,
DAG-133.0.0, Box 2, UNSCOP, Verbatim Record of the 46th Meeting (Private), אר"מ, 27.8.1947,

101. ראה שיחה הוורופיז ואת עם נציגי אוסטורליה, 18.8.1947, גתביז, 2270/1-93.03/2270/1,
על תלחה של ועדת החקירה האנגלו-אמריקנית בשולחיה ראדו. צ. נתנלי, מצוטט
לעיל בתעודה 90, עמ' 310-309.

חבריה הוועדה. בפגישו זו הדגיש סויר אלו קאניגהאם כי אין בדין סמכות לחוות דעה על פתרונות לשאלת ארץ-ישראל, אך הנימה הכללית של דבריו הייתה כי המצב בארץ חסור ומסוכן, והמוצא היחיד הוא מתן עצמאות לפני הפנים הזיים בה, לישם כך יש להפעיל מידה גדושה של אמצעי כפייה.¹¹⁴

הרשם שקיבלו חברי הוועדה ממשאומותנם עם הכריזים היה שלילי ומאובן. עוד בסוף יולי הבהינו הדי-עו כי נוצר משבר-אמון בין הוועדה לבין האלקטיבסטרציה המנדטורית, ואכן כדי ליישר את ההודים הוחק בתפוח לארץ-ישראל עזר שר-המשכות מוארד סמית.¹¹⁵ כשהתלבטה ועדת אונסקופ לישיבתה הראשונה בגינה פוררה בקרב ח'כב' תוכנית המימון-דעים מלאה כמעט, כי מבין כל הצדדים המעורבים במסמך הוועדה-ישראלי ברישנה הסבירה את עצמה פחות מכול, וכי בעניינים מסוימים, דוגמת פישוט הישנות המיליוני וההצעות שדגרו בלונדון בקיץ 1946 ובחודש 1947, חסר לוועדה אפילו המדע המוניטלי. ברי לחקן את המעוות הניע. היושב-ראש לזמן שוב ניצג ברייסי בפני הוועדה שמוקדיר עזרת ויספק לניע על שאלת שחתפונררנה במהלך גיבול המלצות. הנעה זו נחתה על-ידי רוב חברי הוועדה, וס טענו, ובדיון, כי הנומנה כרישונה יש יחס של איפה ואיפה כלפי הצדדים האחרים המעורבים בסממך הארצי-ישראלי.¹¹⁶ את ההתנגדות הנמרצת נותר לשיערה נוספה של עזרת ברייסקת ייצגו בתוך הוועדה דוקא שני ניצגי הוועדונים, קנדה ואוסטרליה, והם עשו זאת, אכן, בריון ממצה שתמקיים כאמצעי יולי בלונדון, החליטו הכריזים להמשיך ולשמור על העמדה הנצילית כלפי הוועדה ולהימנע משיעור עזרת נוספת או ניגור ניצג ייחודי לגינה. שעתה הייתה, כי נוכחות ניצג ברייסי בשלך ניצגת המסקנות האלו ותחייב אותה מראש לגבי הצעות אלה.¹¹⁷ שתצוק הנעה במהלך הדיון ותחייב אותה מראש לגבי הצעות אלה.¹¹⁸

כסופו של דבר, נאלצו אנשי אונסקופ להמתק בנוכחותו של מקגילולויי - איש-הקשר שליחות את הוועדה מטעם בריטניה עוד מימי ראשית פעולתה בארץ-ישראל, קשייו דרך הוועדה עם הוועדה היו מובנים, וכל הנראה הייתה לו גישה פנימית אל הוועדה דרך ניצגי אוסטרליה, אולם הוא לא הצליח להקלמך עם הקבוצה הציונית הגדולה ששהתה בגינה, ונתן לומר בביטחון שלא הייתה לו די בעיצוב מסקנות הוועדה. הציונים, כמוהו, חששו כי יחד האהבה של בריטניה בחושת בקיודיה, כדי לברר את הדברים בשלה אבא אכן ללונדון בתחילת אוגוסט, אולם הוא שב עז מהרה לגינה בוסת ומאשרש. לפי תקיודתה וקובעת את מסקנותיה בעצמאות מלאה.¹¹⁸

(4) ידבר אחד היה ברור: יומר משוליינו ועדת בת אחד-עשר חברים היינו אתה-עשרה ועדת בנות חבר אחד.¹¹⁹ כך תיאר גאריסיה-גראנאדס את ראשית

114. ראה הופעה הוציב העליון בפני ועדת אונסקופ, 17.7.1947, אצ"צ 525/5430.
115. ראה רייצמן אל ג', מ. מארטיץ, 10.7.1947, ג'י. שחת מ סנה עם שראפרד סמית, 27.7.1947, 93.02/164/10.
116. ראה (Private) Meeting of the 41st Meeting, UNSCOP, Verbatim Record of the 41st Meeting, אצ"צ, 28.7.1947, DA-G-133.0.0, Box 2.
117. ראה נוירל באסילר אל ג', מ. מארטיץ, 16.7.1947, אצ"צ 525/5430.
118. ראה דירחושטובן של אכן על בקור ללונדון, 4.8.1947, ג'י. ג'י. 93.03/2266/38.
119. ראה J. Garcia-Granados, The Birth of Israel, p. 233, 119.

חילופי-דברי במלוקת-המדינה. לזוט החליף את אצ"סוץ בתפקיד תח-משכיר המדינה, ודיעותיו בענייני ארץ-ישראל היו מעטות ביותר. גם מארשאל שונבס לתפקידו זה מכלל, לא היה בקי בסוגיה הארצי-ישראלית. הוא היה מגיש את זרכו בסבר הביעות הבלובליות של אוצות-הכרית, ושאלת ארץ-ישראל נראתה בעיניו שולית. גורס נוסף רכ-חשיבות היה החחשה שמש נקיסת עמדה אהייקנית בשלב מוקדם תחת פחה למאבק ציוני בארצות-הכרית, שזיהה מלונח לחצים על הנשר וכל מחלוקת-המדינה ושיוכיך על המדיניות האמריקנית בשלבים המכריעים של העצרת השנייה, שעמדה להתכנס בסתיו.¹⁰⁸

חששוותיה של מחלוקת-המדינה: מטפי לחן ציוני היה להם על מה לסמוך. במהלך תקיודת הוועדה פנו הציונים לפסיים אחרים אל מדינות-הארצי-ישראליות וגם הלכו בתוביעה נמרצת שארצות-הכרית תהוו את מדינות-הארצי-ישראליות וגם יחתו לה ביטוי פומבי. ההנחה בקרב הציונים, ומדובר לא רק באלב מכויות-מורשים של סילבר, הייתה כי הצהרה או הכעת עמדה אמריקנית עשירה לשמש קו מנחה לדינוי אונסקופ ועדונה לסימט המלצותיה. האמריקנים דחו לחלוטין דרישות אלה, וסי וכדי למנוע אתה שחח משגז או פלישת-פה של אחד מפקדיהם, הם טרחו והדיעו לכל ניציודותיהם בעולם כי: (1) לארצות-הכרית אין תכנית לפתרון מדיני של שאלת ארץ-ישראל; (2) כי ממילא לא הייתה לה תכנית כזאת; (3) וכי כרגע זה אין לה הערפה באשר לאינו שריא הצעת פתרון כטוינית ארצי-ישראל. וי הכחשה קטגורית זו הייתה במטן רחוקה מן האמת האמריקנית המתמכר בשאלת ארץ-ישראל באורה שיר לפחות מאז מום מלחמת-העולם, וגם נישתו וכונו הצעות פתרון שונות. גם בשעת עבודה של ועדת אונסקופ התנהלו דוים והבדק פתרונות, וי אולם כמה עונגו לחקירת הוועדה וניכרש המלצותיה שסדר האמריקנים על יחמוק מוחלם ולא עשו כל ניסיון לכוון להשפיע או להוביל את הוועדה לחבריה הוועדה.

108. ראה אילק אל שדת, 24.6.1947, ג'י. ג'י. 93.03/92/35.
109. ראה הנודסו אל סילבר, 2.7.1947, ג'י. ג'י. 93.03/2267/7.
110. ראה מארשאל אל ניציודת ארצות-הכרית, 13.6.1947, FRUS, 1947, V, p. 1103.
111. ראה, לשלל, FRUS, 4.6.1947, A Plan for the Future Government of Palestine, 1947, V, pp. 1096-1101.
112. ראה דיות של ביל לקיך בהנהלת הסוכנות, 15.6.1947, אצ"צ.
113. העודות הבריטיות ניתנו בולתיים מנודות ראה UNSCOP, Report to the General Assembly, Vol. IV, pp. 1-13, 19-32.

אקדמית ששררה בשלב הראשון של השיחות החלפה באווירה מעשית וחברתית יותר וגיבש בעליל כי קוצר הזמן וההכרח להכריע החל מעיקרים על זכרי הועדה. בשלב זה הונבשו כבדרך שני מחנות: שְׂחָה הפדרליסטים, כן שלש מדינות, ומחנה מצדד החלוקה, כן שמונה מדינות. הדבק שחיבר את מצדד החלוקה היה "יאחוד הכלכלי", הרעיון היה כל כולו של הציג הקנדי ראה. שמועצת בממטה הכלכלי של הועדה ג'ון-ריסון. הארגומנטציה של ראה ציינה את הנוסחה של "חלוקה עם אחד. כלכלי". בשלב ביניים שאנו מבינים יותר מדי מלאי מעין קונפֿרֿנְסֿיה בין שתי מדינות. זו נוסחה זו אפשרית גם להמסגרת, דוגמת נציגי פנן, הולנד וצ'כוסלובקיה; לעל-את-רעיון החלוקה, או כפי ששנע את עצמו נציג צ'כוסלובקיה, "שלמעשה אין הברל בין שתי התכונות"¹²⁴

דיון על חלוקה משמע דיון על גבולות, ואכן חלק ניכר מהשלב השני של דיוני הועדה הוקדש לשרטוט גבולות המדינה ההודית. איש המפתח בוועדה לעניין זה היה עוזר הנציג השוודי פארל מותן, "שיחות מכל אדם אחוז חיוס את גבולות המדינה העברית המתחדש"¹²⁵ בכסיס לדיון שימשו חומר ככתב ומפות שיספקו תבניות, ובמיוחד התוכר ה"Study of Partition of Palestine, שנמסר לוועדה עור הברית באוניברסיטת פריז, וכו פורטו בצורה השוואתית הכניחה שונות של חלוקה גיאוגרפית שהציעו שונים בידי הבריטים והצינונים. לאחר כמה חילופי דברים התכרר שבניין הגבולות נחלקת הועדה לשני מחנות: מחנה המצמצמים ומחנה המרחיבים. עם המרחיבים נמנו פברנאס, גארסיה-אראוזו, ראפר וליסקי. המצמצמים, שרצו להגביל את שטחה של המדינה היהודית לתחומי שפלת-החוף ועמקי הצפון, וכראשם השוודי מותן המפואני, וגו היו הרוב. הועדה כי קבוצת הפדרליסטים (נציגי המון, ארון ויוגוסלביה) השתתפה גם בהתייעצויות על הגבולות הטחה את המך לציין המצמצם.

לאחר כמה ימים של דיונים, התברר שבניין הגבולות משמש סלע-מחלוקה שמונע התקדמות הבולש ההולכות. ¹²⁶ כדי לחד את התהליך התמצלה הועדה לשולש ועדות משנה: הראשונה זנה בנושא הגבולות, העלייה והקרקעות; השנייה עסקה בעיקר החוקה של המדינה העתידה לקום; והשלישית הייתה מורכבת מנציגים המצדדים במתרון הפדרלי ועסקה בעיבר סופי של הצעת הפדרציה.¹²⁷

אין-בידני פרטים על עברותן של ועדות-משנה אלה, שכסופו של דבר עיצבו את הנוחה הסופי של דידוחשבו הועדה. לענין הגבולות ידע רק כי הציונים השקיעו מאמץ רב, בכתב ובעל-פה, כדי להשיג על הועדה, אך הצלחתם הייתה מוגבלת. הסיבה לכך הייתה כפולה: המפעל בניגוד, למשל, לדיונים בנושא "היאחוד הכלכלי", לא נקטו לערום כמובחמים, וכך-ישלל. במה הניחה לפיטי הדברים דבר, שהיה עורבה להשפעה אפקטיבית שנית, עור בשלבים הראשונים

122. ראה ישיבה של אוניקופ'ס, 16.8.1947, 18.8.1947, תב"ד 93/03/2270/1
 124. ראה UNSCOP, Verbatim Record of the 46th Meeting (Private), Box 2, 27.8.1947, אר"מ

125. ראה ד. הורוביץ, לשליחות מדינה נולדת, עמ' 234.
 126. A Study of Partition, Palestine, אר"מ 1947, תב"ד 763/72/17
 127. ראה ישיבת אוניקופ'ס, 19.8.1947, תב"ד 93/03/2270/1, Box 2
 128. ראה פקולטורי אל טראסוד סמיד, 20.8.1947, אר"מ F.R.O., F.O. 37161786/4886

129. ראה ישיבת אוניקופ'ס, 20.8.1947, תב"ד 93/03/2270/1

צעדיה של ועדת אוניקופ'ס בגינה, תיאור זה, גם שהוא חוטא במידת הגרמה שבו, משקף נאמנה את הקשיים שעמדו בפני הועדה כאשר היא נאה לזרם התרשמויות, השקפות ומסקנות אישיות לשפה של דידוחשבו קונקריטי שימשם פתרון לשאלת ארץ-ישראל.

אשר לחובותי הולשוה שלבים בתהליך חיבור הדידוחשבו של הועדה. בשלב הראשון הולשו חברי הועדה דעות, כשכל אחד הציג את המסקנות ואישיות שיישם לעצמו. בשלב השני התמצלו חברי הועדה לשני מחנות: מחנה הפדרליסטים ומחנה מצדד החלוקה. פקרותו הפתוח של שני הצדדים לכיון צורה בוודו נדונו בעיות מיוחדות כגון "היאחוד הכלכלי", גבולות החלוקה, המקומות הקודשים ופיצוי באלה. בשלב השלישי העלו חברי הועדה את מסקנותיהם על הכתב, תוך שינויים ותקונים אחרונים.

מיד לאחר שהוגשה הוועדה לגינה, הציג בפניה שלשה נציגים - השוודי, הוודי והיוגוסלבי - שלוש הכניות ערוכות ומנוכחות לפתרון שאלת ארץ-ישראל. מליאת הוועדה, ששיינה בהכניות מצאה בהן, לצד קווי דמיון רבים, גם נקרות הוועדה. ¹²⁸ התעמקותו של היושב-ראש לעבר מותן נמסר מוסכם שיאומץ על-ידי הראות, כי המפורי רב בהן על המאחד, ושלא היה מנס מלפחה בדין כללי במליאת הועדה על מכלול השאלה הארצישראלית. הכנייה העברה שהוגשה לוועדה הציגה על כך שהוא צופה ערד שקלא וטראא ממשון וחילוקי-דעות עקרוניים בין החברים.¹²⁹

ואגם הודיה, שפנתה לאחר מכן ונמשך במהלך השבוע הראשון של חודש אוגוסט, היה רחב ומצנא, ונשא אופי של שחה חופשית. הועדה כי הדיון הוגבר כבלתי-רשמי והתקיים ללא נוכחות מוכיחות הועדה, ואף לא נישם פרוקולו. למטה ספק לאופי הנלוו והבלתי-מתייב של הולשה הועדה. מחיר שלל ההצעות והרעיונות שהובאו אפשר היה להבחין קיצוני, הינו לדרישות כפלות משמעות: (1) שוועדה כל תמליכה בפנתון קיצוני, הינו לדרישות המקסימליסטיות. של הערובים: או ה"הודים"; (2) להוציא חרחר חלקי של נציג קנדה, חברי הועדה המימידיעים, בדבר הצורך להצנע שלטון סוברני להחריס לערבים בארץ-ישראל וביסלילולם כל צורה של שלטון טאמנות או המשר שלטון המנס; (3) מליכ מקבוצה קטנה ומגורשה למלך, המורכבת מנציגי הודי, אידן ויוגוסלביה, אשר תמכה במתן עצמאות לארץ-ישראל כמדינה אחת עם רוב ערבי דומיננטי ומיעוט יהודי מוגן, לא הצליחו רוב חברי הועדה להסכים על פתרון משותף. ארעילי-שיכולם נטו למצוא ביטוי מתושי יותר של עצמאות יהודית בארץ-ישראל.¹³⁰

לאחר הפסקה בת שבוע, שבמהלכו ביקרו חברי אוניקופ'ס במחנות העקורים, התחדשו היסבות הוועדה. גם עתה היו היסבות כלהי-פורמליות, ללא נוכחות מתודיות וועדה וקלא רישום פרוקול, אלא שואוונורה הנינוחה והבאיל

120. אין בדיני פרטים על תכניה אלה, אך לענין דיוני בוועדה ראה UNSCOP, Summary Record of the 42nd Meeting (Private), Box 2, 30.7.1947, אר"מ

121. ראה Work Program of the Committee, אר"מ 1.8.1947, S25/5439
 122. ראה גרישות של ועדת אוניקופ'ס, 5.8.1947, אר"מ S25/3890, 7.8.1947, תב"ד 93/03/2270/1

אורבנה זימס לפני תום המעמד הסופי לסיים עבודתה נגישה ועדת אונסקופ'ים למס' ולתלות על הנ"ל את מסקנותיה. בה דחק היה הזמן עד שהועתק החלף לזכר את הייזחשכון שלה עד בטרם הולכזה, שאלה זגבלות ובטרם הוברר אם בכלל תולק להגיע לאיזה שהוא פתרון מסכם. בשיבה הראשונה השיעור חזרי הוועדה, איש איש בתורו, את עיקרי מסקנותיה בשיבות הלא-אשר-שיראל. הייתה זו חזרה על הפרוטוקול 134. השיעור שבא לאחר מכן הוקדשו לדיון סעיף נעדרה לצורך הפירוט והעדה הציגה טיטה מבלוזה יום. חזר תבאה לדיון סעיף הדין והדיון. מוכרות הועדה חזרה תכיר הוועדה בשיעור, לא הוגז, בדרך כלל אחר סעיף. התקונים שהפנינו תכיר הוועדה אחר התעורר ונכח של, ממש, הוא: עניין סעיף 202 של המלצות החללות של הוועדה. לשון הסעיף קבעה כי "למעלה מכל סעיף הוא של פתרון לא-ישראלי לא יוכל להיחשב לפתרון הבעיה הוועדה". כללית: 135. סעיף זה היה תולדה של גישתה השכלתנית-מעשית של הוועדה, אשר ביקשה בכל מחיר להימנע מקביעת פללות אופי דקלטיבי וקולטיבי ושאלה לענו את הצעת הפתרון שלה כתנאי מעציאת. עניין כושר הקליטה נכללה של ארץ-ישראל ויכולת הקיום שלה הפסיקו רבות את הוועדה. את סעיף 202 יש לראות כביטוי לספקות שהיו להובריה בתחום זה, כרצון לתחום את הצעת הפתרון שלהם לתושבים בארץ-ישראל ולא להאליה הנמצאים במחנות המוקפים באירופה, ולא להתייחסות לקשר שבין יהודי אירופה לשאלה ארץ-ישראל. הבהרה ברורה זו נמסרה על-ידי הוועדה-ראש 136. היא לא הניחה את דעתם של שני החומכים הנלהבים של הציונים בתעודה - גארטסר-גראנאזוט (וכברגאט) - שרשמו בפרוטוקול את הטהייתגות מסעיף זה.¹³⁷

כ- 31 באוגוסט, מעט לפני תצאת, חתמו חברי הוועדה על הייזחשכון הסופי. שילשה חברים המליצו על פתרון פודולי, שבינה מכוון בחלוקה ונגיג אחד נמנע. קבוצה השלושה (החוד, איראן ויוגוסלביה) התגבשה בכל בראשית הוועדה. בביצה ושקרה על אחדותה עד הסוף. תומכי החלוקה היו הבורה רופפת יותר. גארטסר, ארונגוי, שוורד, הלנד וקנדה היו הגרעין הקשה שבה. הצבי היסס היצטרף לחסדי החלוקה רק לאחר ששכנע את עצמו (אז שמא את שולחיות) כי אין הבהר גדול בין שתי התכניות 138. הפודאני היסס עד הסוף, רק כ-27 באוגוסט החליט שהחליט לתמוך בחלוקה. 139. האסטלי היסס גם הוא החליט

134. ראה UNSCOP, Verbatim Record of the 46th Meeting (Private), 27.8.1947, אר"מ.

135. ראה 27.8.1947 UNSCOP, Report to the General Assembly, Vol. I, p. 46, Box 2, אר"מ.

136. ראה UNSCOP, Verbatim Record of the 47th Meeting (Private), 27.8.1947, אר"מ.

137. ראה UNSCOP, Report to the General Assembly, Vol. I, p. 65, Box 2, אר"מ.

138. ראה UNSCOP, Verbatim Record of the 46th Meeting (Private), 27.8.1947, אר"מ.

139. ראה UNSCOP, Verbatim Record of the 47th Meeting (Private), 27.8.1947, אר"מ.

130. ראה פרישת קרדוסן עם חברי אונסקופ'ים, 14.8.1947, גומ"ד 93.03/2270/1.

131. ראה שחת אבן תהודיבין עם הצנינים האוסטרליים, 18.8.1947, גומ"ד 93.03/2270/1.

132. ראה ישיבה של ועדת אונסקופ'ים, 18.8.1947, שגב.

133. פריש חזברים מובאים על-ידי תהודיבין, בשליחות מדינה נולדת, עם 244-245, וכן על-ידי גאויסה גראאזוט, The Birth of Israel, עם 246-244, שדן אל גולדה מאיר, 1947, 7.9, אר"מ 525/5991.

של הציונים בגיבה העימות הציונים בפני היילמה של ריבונות או שטח כאשר ניתן להם לפני כי עליהם לחזור בין ריבונות מלאה בשטח מצומצם לבין שטח נרחב עם הגבלות כריבונות. העצה-דבריהם זו לא שיקפה נכונה את הליך-החח בוועדה, שסמלה כבר מלכתחילה כל פתרון של נאמנות, מנוח או ריבונות מוגבלת. הצעת הדברים כך נועדה, בכל הנראה, לרדך את עמדת הציונים ביציונים על גבולות המדינה ולהחיות, מטרה שולשנה, לפחות בחלקה. הציונים ניהלו מערכה מסועפת נגד צמצום השטח, ובמהלכה הוצק ליצבה חכר הוועדה לאנגלן-אולסקיף לשעבר ריצ'ארד קרדוסן, שהופגש עם חברי הוועדה וסעך כולם בעד הרחבת שטחה של המדינה ולהחיות 130. השיעור המרכזי של הציונים היה כי צמצום השטח לא יקטין את המעצט הערבי, במבחינת הוועדה, משום שהשטחים שנועדו לינתוק מומדינה היהודית - הגליל, ובמיוחד הנגב - הם דלילי אוכלוסיין. 131. אלא שמטביה זו או אחרת נעדר מנד שוכנעו מהחגישה הציונית ומסקנתם של רדך חכרי הוועדה הייתה כי הציונים מעוניינים בראש ובראשונה בריבונות, בעד שהחחום הפרו-ישראלי יהיו נכונים להתמשך.¹³²

תולקו-הוועדה בעניין הגבלות נותרו בעינם עד השלבים האחרונים של הייזחשכון. על הצורה הסופית של גבלות המדינה היהודית הוסכם רק ימים אחדים לפני המעמד שקבע לסיים הדיונים, וזאת בעקבות כמה ישיבות דומטיות והמפגשות. שולש גרסאות בדיוני על שהחחוש באותו ישיבות: גרסמת של גארטסר-גראאזוט, גרסמת של דוד תהודיבין, שהיציא למעשה זו של זקניד דאנר, וגרסמתו של מרין ששיפף אותה לגולדה מאירסדן מימס אודים ברוח, לא רק הדיונים 130. מרין שולשתי את הדברים על הכתב אלא גם בוכות היווני דייקן בדיווח, משום שלא היה לו עניין לפאר. את עצמו, אלא גם בוכות היווני דייקן בדיווח, וכשר העובדה שהעלה את הדברים על הכתב מימס פפורים לאחר מעשה.

לפי שרת נוצר בוועדה לקדאת ההכרעה שולש קבוצות: קבוצה מסקסיליטיסית (אורגואן, גואטסלה וקנדה), שרצחה לחת להחידים גם את הגליל. וגם את הנגב, קבוצה סניצית (חולדה ושוודיה), שהייתה מוכנה להעניק להחידים את הגליל אך לשלול מנגב. איוויה-בנגבה קבוצה שלישית (פרו ואוסטרליה), שהייתה מוכנה לקבוצה להחליף את צ'רף-שטח. הנגב תמורת ויתור על הגליל. בחחיות נטו הציונים לתמוך בקבוצת השלושה. יגם במחיר שלצ'רף ונגישה שלוש תכניות טריליטרי-אליות שונות. אולסר-במחשבה שנייה, ובעקבות פעולת תיווך פסטול בה חלק ימנע זגאויסה-גראאזוט. סמכו הציונים את דם על תכנית פשרה שלשלה ימנע זגאויסה-גראאזוט, אך העניקה למדינה היהודית את הנגב. ויתור זה היה מוכנים לעשות ולכלך שמצודי החלוקה יופיעו בפני האר"מ עם הצעה טריליטרי-אלית אחת.

130. ראה פרישת קרדוסן עם חברי אונסקופ'ים, 14.8.1947, גומ"ד 93.03/2270/1.

131. ראה שחת אבן תהודיבין עם הצנינים האוסטרליים, 18.8.1947, גומ"ד 93.03/2270/1.

132. ראה ישיבה של ועדת אונסקופ'ים, 18.8.1947, שגב.

133. פריש חזברים מובאים על-ידי תהודיבין, בשליחות מדינה נולדת, עם 244-245, וכן על-ידי גאויסה גראאזוט, The Birth of Israel, עם 246-244, שדן אל גולדה מאיר, 1947, 7.9, אר"מ 525/5991.

סעיף IX היה, כאמור, הסעיף היחיד שלא התקבל פריאות. הסתייגו ממנו נציגי אורוגוואי וגואטמלה.

(ב) המלצה לחלוקה עם איחוד כלכלי (המלצה הרוב), המלצה זו קבעה כי ארץ-ישראל בכללות המנוט, בתום תקופת מעבר של שנתיים שמתחיל בה בספטמבר 1947, תחולק לשתי מדינות נפרדות האחת הידנית הישגית שדבית, לאזור הביטוח של ירושלים, במשך תקופת המעבר, ונהל בריטניה את ארץ-ישראל בפרקופ הארץ, והמיני לשון המדינות לעבר, את החלוקה לקראת עצמאות, וכלכל זה אומץ חוקי הקמת האחד הכלכלי. המהלך תקופת המעבר תחאשיר עלייתם של 150,000 איש, בקובץ של 30,000 עולים לחודש, יזכושלו חוקי-ההקצעות בחחמי המדינה היהודית.

חלק בלתי-נפרד מהצעת החלוקה היה האחד הכלכלי. משמנו היה אחד-מס, מטבע משותף, שירותי המבורה ורואי משתמנים ומדיניות משותפת של פתוח כלכלי, בעיקר בתחמי: ההשקעה, הטיוב ושיפור הקרע. האחד הכלכלי ינהל על-ידי ועד כלכלי משותף (Joint Economic Board) שיורכב משלישה נציגים מכל אחד משתי המדינות ומשלושה נציגים ישראליים, שייבחרו על-ידי המועצה הכלכלית והתוכנית של הארץ. יסוד חייני באחד הכלכלי היה המברה של המדינה היהודית במדינה הערבית ובאזור המיוחד של ירושלים, שכלכלתם הייתה מפותחת פחות.

בכלות החלוקה העניקו למדינה היהודית את שפלת-ההחוף, עמק יזרעאל ועמק החולה יחד עם הנגב. למדינה הערבית נתנו גב-ההר המאוכלס בצפיפות מרבית, ערבה - לרבות הגליל המערבי צפונה לצכו - ורצועה בשפלת החוף מרפיה עד עתה, עקרונו-היסודי שזנחה את המדינה הגבולות היי: צמצום רב ככל האפשר של המיעוט הערבי וההדחה ועל המיעוט היהודי במדינה הערבית, והכחשת יכולת קיום המדינות המפותחות לעתיד של שתי המדינות, הענקו מוצא אל הים למדינה הערבית והכחשת רציפות טריטוריאליה בין חלקי המדינה היהודית ובין חלקי המדינה הערבית. עקרונות אלה הוגשמו רק בחלקם. המדינה הערבית כללה כמעט יהודי מבוטל (כ-10,000 משויבים), אך המדינה היהודית נותרה עם אוכלוסייה ערבית גדולה מאוד - כ-400,000 ערבים לעומה כ-500,000 יהודים. הרציפות הטריטוריאליה בין חלקי שתי המדינות הושגה באמצעות הקמת נקודות-מעג (Kiss points) - כלשון התקופה) - ניסיון חלשי במדיניות הבינ-לאומית שלאיש לא היה ברור כיצד יעמד במבחן המציאות. אחד הבעיות הגדולות של המדינה הערבית, בעיית המצא אל הים, לא נפתרה פתורן נמצא את העצה, והנמלים שיעצו לצורך זה, עב בצפון ועזה כדרום, נוסקו להישקפה נכונה כדי למלא את ייעודם.

(ג) המלצה להקמת מדינה פדרלית - המלצה המיעוט שתי הנתח-יסודי היו למעצבי הפתרון הפדרלי: (1) ארץ-ישראל קטנה מדי לאפשר קיום ריבוני לשתי מדינות נפרדות; (2) ארצ-ישראל להוציא אל הפועל את חלוקת הארץ בניגוד לרצונם של הרוב הגדול של אוכלוסייתה - כל הערבים חלק ניכר של הצבעו ויהודי. במקום חלוקה הם הציעו להקים מדינה אחת בה שתי פורנוביציות עם מרכבת שלטון סכונה ומשותפת בכלמס אוזונים שנועד, להבטיח את זכויות המיעוט, אך החריצו בסופו של דבר את הריבונות הממשית בידי הרוב הערבי. שאר-ההצעות הייתה מבוסס על העצה המיעוט המליצה להגביל את פעוליה לתקופה של שלוש שנים בהתואם לכרשי תקליטה הכלכלי של הארץ. בושר הקליטה ייקבע על-ידי ועדה שיהיה בה, שווה בשווה, נציגי הפורנוביציה היהודית, נציגי הפורנוביציה הערבית ונציגי המנה המזאמים כאמנת המאחדות.

דרי שורוועדה החליט סביב זיי-וחשבון אחד, ואחד-כך הכריז כי לאמיתו של דבר אין זו הפקידה של התועה להגיש המלצות לפתרון אלא רק לחקור ולהגיש את העובדות, ולהגיש אותן להכרעה העצרת. בסופו של דבר הוא נמנע מהצבעה.¹⁴⁰

לאחר יותר מחודשים של מסעות, עזיבות רדיונים, כיל חברי ועדת אונסקופ'ים את מלאכתם וחולו לארצות מצרים, ארדוס מהם עתידים היו לשוב ולשפץ בשאלת ארץ-ישראל במסורת הארץ ומסמרות אחרות, "עשינו את המקסימום שאפשר לצפות מבל ועדה, חקירה שהתקבשה לחקור בזמן קצר מאוד את אחד הבעיות לקשות בעולם, כי סכם נציג אירן את פרשת ועדת אונסקופ'ים, ון הייתה מן-הסתם הרגישתם, של שאר חברי הוועדה.

4. החלטה (משמעותה)

שלישה חלקים היו להמלצות ועדת אונסקופ'ים: (1) המלצות שהתקבלו פרי-אחד א ברוב מליטי של חברי הוועדה; (2) המלצות הרוב - חלוקה עם איחוד כלכלי (3) המלצות המיעוט - תקמת מדינה פדרלית.

- (1) המלצות שהתקבלו פרי-אחד בללי שנים-עשר סעיפים:
 - I. סיום המנוט על ארץ-ישראל בזמן הקצר ביותר
 - II מתן עצמאות לארץ-ישראל בתאריך מקום ככל האפשר
 - III תקופת מעבר של לא יותר מ"שנים מעטות" בין סיום המנוט לכי מתן עצמאות לשתי המדינות
 - IV יצוק ארץ במשך תקופת המעבר
 - V הגנה על המקומות הקדושים
 - VI פתרון מדי בעיית העקורים היהודיים "כתנאי הכרחי לתיוקו המצב

חלל שמירת העקרונות המוקדמים הוגנה על מיעושים בתהליך פתרון בעיית ארץ-ישראל

- א ביטול הקפיטולציות
- א אחת כלכלי בין שני חלקי ארץ-ישראל
- א קריאה של עצרת הארץ למניעת מעשי אלימות
- אII קביעה כי ארץ-ישראל לבדה איננה יכולה לפתור את בעיית העם היהודי.

140. ראה (מטבח) Verbalum Record of the 46th Meeting (Prithu) אארץ, Box 2, DA-G-133.0.0., עליע. מידע שהיה כדי שיהי, הימנעותם של האוסטרלים נבעה מחוהא שהגיעה מרג האויון משר הויו האוסטרלי אוואס. ליחאס היו שאישות-למלא תפקי מרכזי בעצרת הארץ הקודמת והיא ביקש לשמר לעצמו יד-התשית בשאלת ארץ-ישראל. (ראה שרת אל פרייליך, 12.9.1947, נתמץ 093.03/2266/15)

141. ראה (מטבח) Verbalum Record of the 51st Meeting (Prithu) אארץ, Box 2, DA-G-133.0.0., עליע. תולוט תמלא ראה "General Assembly, Report to the GAOR, II Sess., UNSCOP, Report to the General Assembly, Vol. I, pp. 42-6

ייתכן שבה פגלה השומר-האזעיר. במהלך חקירתה של ועדת אונסקופ'ים בארץ-ישראל ודיוניה בגינה קיימו אנשי השומר-האזעיר מגע הדוק עם נציגי רשות המבחן וזכירתה עדי הציגו היוגוסלבי. כוונתם הייתה לשכנע אותם לאמץ את רעיון המדינה הערבית-לאומית. לוסברה של אנשי השומר-האזעיר הייתה מן הסתם להשיג, והמלצה המיעוט נשאה בידור את חוזה הניסוחים וההצטרפות של מצד המדינה הדו-לאומית.¹⁴⁸ אולם כשבא אנשי השומר-האזעיר לבדוק את המלצת המיעוט, הם נוכחו לדעת כי מבטי ההצעה נטלו מהם הרבה ממצאות המדינה, או הוזהו וממשי נותר אמר-ציוני, והם לא היו מוכנים לסמוך על המלצת המדינה, או הוזהו וממשי נותר אמר-ציוני... דנה אותנו למיעוט את ידיים על המלצה "שתחת הכותר של דו-לאומיות... דנה אותנו למיעוט את חמת שילוח ערב".¹⁴⁹ בולנדר מנא אף-משלוב-אנשי-לאומיות-העברות ושימו-האזעיר את יתם על המלצת החלוקה. כשם מנגישים את סעיף האחרון של המלצת המדינה, במסגרת זו, כמסגרת של שיתוף-פעולה יהודי-ערבי, ובענין חלוקת הארץ, המלצה המדינה שפעלה בעצרת הארץ בסתיו, ואכן עברוהו של ועדת המדינה הדו-לאומית.¹⁵⁰ כיוון מחשבה זו בליט בבריתם ומעשיהם על שבתיהם המדינית של הגולה הסובבת בניו יורק במהלך המאבק המדיני על הארץ, החלוקה, מעדה על שקיעתו של הוויכוח על מדיניות החלוקה והתמקדות - בין מחד שכונת רבין מולנדר ברידה - בתכנית החלוקה.

התמקדות החלוקה של המלצה ועדת אונסקופ'ים הייתה כפר, שהיא קבעה מעבר לכל ספק כי הפירוש שבו תידון שאלת ארץ-ישראל בעתיד יהיה הארץ-ישראלית, ובראשיתו של המלצה המדינה הדו-לאומית, מדי לאור פריסום הריסוס האמריקני בכל מה שקשור לסוגיה הארץ-ישראלית, מדי לאור פריסום המלצת אונסקופ'ים החליטו הבריטים שלא יקוּן חלק בכל הוצאה אל הפרל של ארץ-ישראל אשר יזא מנוגד לעמדה אחד הצדדים, ולמעשה נתלו בסמכות ארץ-ישראלית, וכן בעת ובעונה אחת חולו הבריטים לתול בניית פנייה מתוך לארץ, וגם בסמכות הארץ, הם הוסיפו לאמץ את המלצת המדינית על חלוקה, לעומת זאת, נטשו את העמדה המדינית על חלוקה במהלך העצרת המיוחדת, אך מדיניותם הייתה מבוססת על נחת-יטוד שאליהם לפעול בארץ, בצמודות לתחלשות הארץ, ולשאוף שכל פתרון שיתקבל יעילים לפעול בארץ, בצמודות לתחלשות הארץ.¹⁵²

ולשא עליו את החוזה של הארץ.¹⁵¹ מאן נמסרה בעיית ארץ-ישראל לארץ בראשית 1947, הלכה וגברה מעורבותם של לארצות הברית. תחילה היה זה רק נושא שעל סדר-היום, המלחמה של ועדת אונסקופ'ים להחליטו בחלוקה הגדול סברו וחלטה שבראשה על פניה כמתונה, סבירה, ובתריביות, העמיקה את מעורבותה האגון בשאלה הארץ-ישראלית והפכה אותו ליוזמה המרכזית והמכשע כלעריה להכרעות מדינית בנושא זה.

- 148. ראה אל, פרא אל חברים בעמדת משמר, 28.8.1947, ארכיון השומר האזעיר; כר גוריון אל פלה כר גוריון, 2.9.1947, א"צ.
- 149. מ. יערי אל מוכררות המלצה החקירה, [1.9.1947], ארכיון השומר האזעיר.
- 150. ראה, למשל, החלטה מרכז המלצה השומר האזעיר, על המצב המדיני, 16.10.1947, א"צ; ראה, למשל, החלטה מרכז השומר האזעיר, [17.10.1947], אל חברים במרכז השומר האזעיר, 24.10.1947, א"צ; [25/2081 נתן [17.10.1947], א"צ.
- 151. ראה דיונים פנימיים כרייטינג ספטמבר 1947, 8833, F.R.O., F.O.37/461789.
- 152. ראה, Question of Palestine, with Respect to, the United States' Position, FRUS, 1947, V, pp. 1166-70, ראה גם לחל עמ' 141.

כדי להיטיב ספק, נאמר בהמלצת המיעוט במופדש כי אין להם, לתורמים, לקוח כי אי-שעם יתפכו לרוב בארץ-ישראל.

להמלצות ועדת אונסקופ'ים היו שלוש תוצאות עיקריות: הן גברו את כריתת המדינה של הערבים ואת נכונותם מראש; הן תרמו לתהליך האינטגרציה בתוך המדינה הציונית וקיימו בצד נוסף את מוקד ההתרכזות סביב מדיניות החלוקה; הן זרזו את תהליך התפצלות ארץ-ישראל מפיג המעצמות והעמיקו את המתיחות והמעורבות של הארץ בסוגיה זו.

התגובה הערבית ליד-החשבות של אונסקופ'ים שלילית באופן מהותי. המלצות הועדוה תוארו כאבסורדיות, בלתי-צדקיות, בלתי-משפיות ומתעלמות מהדרישה הערבית להפכת ארץ-ישראל כולה למדינה ערבית ריבונית.¹⁵³ הפסילה הערבית לא הביילה בין המלצה המיעוט להמלצת הרוב באה מידם של ערביי ארץ-ישראל ונציגי מדינת ערב. היחיד שהתפגן שווינופש ולא-יעץ בהצהרת גינה היה עבדאללה.¹⁵⁴ בהשבון אחרון, עמדתם של הערבים מעשה פהם כל אפשרות לקנות מדיניות קונסטרוקטיבית כל עוד עניין ארץ-ישראל התגלגל בארץ וסביב החלשות הארץ.

התלנות הציוניות לקראת כוא ועדת אונסקופ'ים עמדו בסמך של א-יחית ומחלוקת פנימית. קואליציה הסוכנותית אמנם הופיעה כפיג הוועדה כשהיא מלוכדת, אך מחציה לה, וגם בתוכה, היו שהחילו על הקו הציוני הרשמי. בשלהי אוגוסט 1947 התכנס הוועד-הפועל הציוני בגירין. ישיבותיו התנהלו במקביל שילב המכרע של ידוני ועדת אונסקופ'ים, ושרת שהיה יוצא ונא בין צדדי לגיבוי, עדכן את חברים בוועד-הפועל כמה שהחלטה בתוך הוועדה. בניגוד לחל-ל-הוועד הציוניים בראשית החקירה, התקבל המלצת הוועדה ברוב. החלטה שסימנה את משב הוועד-הפועל היא עברותה של ועדת אונסקופ'ים והמלצותיה ל"שאמץ רציני להגיע לפתרון בר-צדק של בעיית ארץ-ישראל", ציינה וסופקה את הניבטים החיוניים שבדי-החשבות ובמיוחד את ההמלצה לקיים בקרוב מדינה יהודית, ודשמה כמה הסתייגויות ביחס להוצאת השטחים ממזרח וממערב היהודית העתידה לקום.¹⁵⁵ החלטה זו נחתה לרוב גדול בבליטת ממתחים המדיניות והחלטה לעומת, התנועה לאומית-העברית והרוויזיוניסטים לא תמכו בה.¹⁵⁶

- 143. ראה דיר-החשבות של ז. אלקטור אל הגולה הסוכנות על הודעה משלחת שריי ארץ-ישראל בארץ, 16.9.1947, א"צ; 25/45811.
- 144. ראה החלטה הוועד-הפועל הציוני, ציריך, 7.9.1947, א"צ; 3300/25.
- 145. ראה החלטה הוועד-הפועל הציוני, ציריך, 3.9.1947, א"צ; 1807/25.
- 146. חלוקת הקולות בעצרת הייתה 61 בעד ר"ב נגד (ראה שם) בהצבעה שהתקיימה קום כלן בתוך הגולה הסוכנות התקבלה ההצעה פריאחד, כשיק משה שנה וכוונתו נמוכה. (ראה שרת אל גולדה מאירסון, 2.9.1947, א"צ; 5991/25.)
- 147. ראה, למשל, הצעת החלטה של אחדות העבודה והשומר האזעיר, א"צ; 1807/25.

638292

יהושע פרינדליך

מתורבן לתקומה

המדיניות הציונית מתום מלחמת-העולם השנייה
ועד הקמת מדינת ישראל

מפעלים אוניברסיטאיים להוצאה לאור בע"מ

המכון לחקר הציונות-על-שם חיים וייצמן
אוניברסיטת תל אביב

תוכן העניינים

9	פתח דבר	
11	מבוא	
15	ציון והציונות אחרי מלחמת העולם השנייה	פרק ראשון:
39	הכרעה על חלוקה	פרק שני:
66	בעיית ארץ-ישראל בפני הא"ם	פרק שלישי:
98	ועדת אונסקופ וחוקירתה	פרק רביעי:
130	משפט שלמה - החלטת ועדת החקירה של הא"ם	פרק חמישי:
170	כ"ש בנובמבר	פרק שישי:
203	קשיי ביצוע ונסיגה אמריקנית	פרק שביעי:
232	הקמת מדינת ישראל	פרק שמיני:
256	אחרית דבר	
262	הערה על המקורות, ראשי-דבר ותקצורים	
264	מפתח השמות והעניינים	

Yehoshua Freundlich
FROM DESTRUCTION TO RESURRECTION
 Zionist Policy from the end of the Second World War
 to the Establishment of the State of Israel

55
 126.4
 F73
 1997

הצילום על הטעיפה (תנפת דגל ישראל בארץ במאי 1949):
 כארבעה הארכיון הציוני המרכזי

ISBN 965-372-024-4

אונ' בלטיסת חיפה
 תשנ"ד

אונ' בלטיסת חיפה
 תשנ"ד

©
 כל הזכויות שמורות
 נדפס בישראל תשנ"ד
 Printed in Israel 1994